Cult Islam Archit Urban, 2024; 9 (2): 67-92

Tabriz Islamic Art University 1999

Culture of Islamic Architecture and Urbanism

DOI : https://dx.doi.org/10.61186/ciauj.9.2.67

The Culture of Islamic Architecture & Urbanism

Original Paper **Open Access**

Explaining the Specific Model of Academic Satisfaction of Architectures, Based on Structural Equation Modeling (SEM)*

Hamed Beyti[1*], Soolmaz Aghaei[2], Yaser Shahbazi[3], Seyyed Jalal Mousavi Sharabiani[4]

1. Associate Professor, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, Tabriz Islamic Art University, Tabriz, Iran

2. PhD students in Islamic Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, Tabriz Islamic Art University, Tabriz, Iran

3. Associate Professor, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, Tabriz Islamic Art University, Tabriz, Iran

4. Assistant Professor, Department of Political Science, University of Tabriz, Tabriz, Iran

Received: 2024/10/12 **Accepted: 2024/12/2**

Abstract

This study investigates the factors impacting academic satisfaction among architecture students at Tabriz Islamic Art University, developing a model that captures the multidimensional nature of this construct. Adopting a descriptive correlational design, the research sampled 170 graduate students using a structured electronic questionnaire consisting of 87 items rated on a five-point Likert scale. Data analysis employed exploratory and confirmatory factor analysis to identify and validate key influencing factors. Ten critical factors were identified: personal characteristics, psychological factors, perceptions, emotional intelligence, educational services, non-educational services, environmental psychology, economic and entrepreneurship factors, personal growth, and social culture. Educational services, cultural-social factors, and emotional intelligence were found to be the most significant determinants of academic satisfaction, while economic factors had the least influence. This study highlights the need for deeper understanding academic experiences in architecture and offers practical implications for enhancing educational practices and institutional policies, serving as a vital resource for universities aiming to improve student satisfaction.

Keywords:

Student Satisfaction, Architecture, Structural Equation Modeling (SEM), Tabriz Islamic Art University

*- Corresponding Author: h.beyti@tabriziau.ac.ir

©2024 by the Authours.This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license)
https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

Introduction

Academic satisfaction is a crucial indicator of educational experiences, particularly in specialized fields like architecture, where multiple factors significantly affect student outcomes. Understanding satisfaction in architecture encompasses pedagogical environments, institutional support, and students' personal attributes. This study identifies and prioritizes factors influencing academic satisfaction among architecture students at Tabriz Islamic Art University, ultimately developing a model that reflects this multidimensionality.

Materials and Methods

Employing a descriptive correlational design, this research targeted graduate students in architecture from the academic years 1397 to 1400 (2018 to 2021). The sample comprised 170 students selected via the Cochran sampling method, ensuring statistical representation. Data collection occurred through a meticulously designed electronic questionnaire, disseminated during virtual classes, containing 87 items addressing various dimensions of academic satisfaction using a five-point Likert scale. Following the collection of 200 responses, a rigorous vetting process removed incomplete submissions and those from students whose undergraduate education was not in architecture, resulting in a final sample of 170 valid questionnaires (125 females and 45 males) that reflect the demographic diversity of the student body. Data analysis was conducted using SPSS version 20 and LISREL version 10, employing exploratory factor analysis (EFA) to identify underlying factors and confirmatory factor analysis (CFA) to validate these factors and assess their impacts on academic satisfaction.

Instrumentation and Validity

The research established the reliability and validity of the questionnaire by calculating Cronbach's alpha coefficient, yielding scores that meet acceptable thresholds for internal consistency. This validation process is crucial to ensure that the questionnaire accurately measures the intended constructs, providing reliable results for the research.

Results

The study's findings indicate that the proposed model demonstrates a good fit, effectively capturing the complexities of academic satisfaction in architecture. Data analysis identified three general domains of academic satisfaction: student-related factors, university-related factors, and graduation-related factors, with specific influences within each domain contributing to overall satisfaction.

Through exploratory factor analysis, ten distinct factors were identified that significantly influence academic satisfaction:

1. Personal Characteristics: Traits and attributes that shape academic experiences, including motivation, resilience, and interest in architecture.

2. Psychological Factors: Elements affecting mental health and emotional well-being, influencing students' ability to cope with academic challenges.

3. Perceptions: Students' views regarding their educational experiences, including teaching quality and the campus environment.

4. Emotional Intelligence: The ability to understand and manage one's emotions which is critical for collaboration in design projects.

5. Educational Services: The quality and availability of academic resources, including faculty support and curriculum design.

6. Non-Educational Services: Support services such as counseling and extracurricular opportunities that

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

contribute to holistic development.

7. Environmental Psychology: The impact of physical and social environments on academic experiences, including studio spaces and resource access.

8. Economic and Entrepreneurship Factors: Financial considerations such as tuition fees, scholarships, and entrepreneurial opportunities.

9. Personal Growth: Opportunities for skill enhancement and professional development throughout the academic journey.

10. Social Culture: The cultural context within the academic community, including peer relationships and collaboration.

Confirmatory factor analysis further indicated that educational services, cultural-social factors, and emotional intelligence have the most significant impacts on academic satisfaction. In contrast, the economic and entrepreneurship factor exhibited the lowest influence, suggesting that while financial concerns are relevant, they are not primary drivers of academic satisfaction in this context.

Discussion

The model of academic satisfaction for architecture students is a vital contribution to existing educational literature. It integrates various factors tailored to the unique challenges faced by architecture students, advancing the understanding of this field. The study underscores the interconnectedness of personal and institutional factors in shaping academic satisfaction. The comprehensive nature of the model indicates that interventions aimed at enhancing any of these factors could lead to improved satisfaction among architecture students.

The findings emphasize the necessity for academic institutions to prioritize the development of educational

services, foster a positive social culture, and promote emotional intelligence among students. By addressing these areas, universities can create environments that support student well-being and academic achievement, leading to higher levels of satisfaction.

Implications for Higher Education Institutions

The implications of this research extend beyond architecture education, providing valuable insights for various higher education institutions seeking to improve student satisfaction and engagement. Employing this model allows university departments to better understand the factors influencing academic satisfaction among their student populations. This understanding serves as a foundation for informed decisions regarding educational policies, curriculum development, and support services tailored to students' needs.

For instance, universities can enhance educational services by investing in faculty training, ensuring curriculum relevance, and improving access to learning resources. Promoting emotional intelligence and social skills through workshops and training can foster a collaborative atmosphere, benefiting both students and faculty. The model also encourages institutions to consider the broader social and psychological climate of their academic environments, recognizing how these factors intertwine with educational services to influence overall student satisfaction.

Conclusion

In conclusion, this study comprehensively examines the factors influencing academic satisfaction among architecture students at Tabriz Islamic Art University. By utilizing structural equation modeling, we identified and prioritized ten key factors contributing to students' overall satisfaction with their academic experiences. The findings highlight the significance of educational services, cultural-social factors, and emotional

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

intelligence in shaping academic satisfaction.

The innovative model of academic satisfaction presented in this research not only deepens the understanding of architecture students' needs but also offers practical implications for enhancing educational policies and practices. As higher education institutions strive to improve student satisfaction and success, this research becomes a critical resource for informing decision-making processes and fostering a positive academic environment that encourages student engagement and well-being.

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

فرهنگ معماری و شهرسازی اسلامی، ۱۴۰۳؛ ۹ (۲) :۹۲-۶۷

فرهنگ معماری و شهرسازی اسلامی

DOI : https://dx.doi.org/10.61186/ciauj.9.2.67

مقاله پژوهشی

دسترسی آزاد

تبیین مدل اختصاصی رضایت تحصیلی دانشجویان معماری، بر اساس مدل‌یابی معادلات ساختاری(SEM)

حامد بیتی[۱*]، سولماز آقائی[۲]، یاسر شهبازی[۳]، سید جلال موسوی شربیانی[۴]

۱. دانشیار گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران
۲. دانشجوی دکتری معماری اسلامی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران
۳. دانشیار گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران
۴. استادیار، گروه علوم سیاسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

دریافت : ۱۴۰۳/۷/۲۱ پذیرش: ۱۴۰۳/۹/۱۲

چکیده

این مطالعه با هدف شناسایی و الویت‌بندی عوامل مؤثر بر رضایت تحصیلی دانشجویان در راستای اختصاصی کردن مدل رضایت تحصیلی در رشتهٔ معماری انجام شده است که مطالعه‌ای توصیفی از نوع همبستگی محسوب می‌شود. جامعهٔ آماری تحقیق، دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشتهٔ معماری دانشگاه هنر اسلامی تبریز در سال‌های تحصیلی ۱۳۹۷-۱۴۰۰ بوده است که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس و با بهره‌گیری از روش کوکران،۱۷۰ نفر به عنوان نمونهٔ آماری انتخاب شده‌اند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های محقق ساخته، با طیف پنج درجه‌ای لیکرت، استفاده شده است. ضریب پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفا کرونباخ تأیید گردیده است. برای تنظیم پرسشنامه، عوامل رضایت تحصیلی دانشجویان از ادبیات نظری استخراج شده و داده‌ها با استفاده از دو نرم افزار Spss vs.20 و lisrel.10 و با روش مدل‌یابی معادلات ساختاری تجزیه و تحلیل شده‌اند. نتایج، نشان از برازش مناسب و مطلوب مدل ارائه شده، دارد. طبق نتایج تحقیق، عوامل«خدمات آموزشی»، «فرهنگی-اجتماعی»، و «هوش عاطفی» به ترتیب بیشترین تأثیر را در میان عوامل مؤثر بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری دارند. در مقابل، عامل «اقتصادی-کارآفرینی» کمترین تأثیر را داشته است. تبیین مدل اختصاصی رضایت تحصیلی دانشجویان در رشته معماری که مهمترین بداعت پژوهش حاضر به‌شمار می‌آید، می‌تواند گامی در جهت اختصاصی کردن عوامل مؤثر بر رضایت تحصیلی دانشجویان در رشته‌های تحصیلی مختلف باشد و بخش تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها را برای شناخت همه جانبه عوامل تأثیرگذار بر رضایت تحصیلی دانشجویان مختلف ترغیب کند و با بهبود تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌های آموزشی و غیر آموزشی، افزایش سطح رضایت تحصیلی دانشجویان را ممکن سازد.

واژگان کلیدی

رضایت تحصیلی دانشجویان، معماری، مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM)، دانشگاه هنر اسلامی تبریز

* - نویسنده مسئول: تبریز، دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه هنر اسلامی تبریز،۰۹۱۴۴۴۰۴۶۴۳، h.beyti@tabriziau.ac.ir

©2024 by the Authours.This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license)
https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

۱. مقدمه

از زمان‌های گذشته، جلب رضایت متقاضیان یکی از اهداف مهم سازمان‌ها بوده است و امروزه نیز، بقا و شکوفایی سازمان‌ها به شناسایی نیازها و تأمین رضایت متقاضیان آن‌ها متکی است (Newsome and Wright ,1999; Alemu & Cordier, 2017). در دانشگاه‌ها، مفهوم رضایت مشتری به عنوان مهمترین و گسترده‌ترین مفهوم در حوزهٔ رضایت (Clinton and Wellington ,2013)، با عنوان رضایت تحصیلی به کار گرفته می‌شود (Oliveira, et al., 2018) و دانشگاه‌ها برای جلب رضایت دانشجویان خود در این صحنهٔ پر رقابت امروزی (Oliveira et al., 2018)، به دنبال یافتن عوامل مؤثر بر رضایت تحصیلی دانشجویان هستند. رضایت دانشجویان از بُعد نظری، به دنبال تبیین درکی درست از این امر است که چگونه خدمات و محصولات دانشگاهی بر دانشجویان تأثیر می‌گذارند و چگونه این امر، در رفتار دانشجویان منعکس می‌شود. در بُعد عملی نیز، تحقق رضایت تحصیلی دانشجویان یکی از مهمترین اهداف دانشگاه‌ها برای تدوین برنامه‌ها و سیاست‌گذاری‌ها است (Asosega & Iddrisu, 2022; Newsome and Wright 1999). بنابراین، برای تحقق ابعاد نظری و عملی مفهومِ رضایت دانشجویان، ابتدا باید تعریفی درست از رضایت تحصیلی دانشجویان ارائه شود. تعریف رضایت تحصیلی دانشجویان می‌تواند با بازگشت به ریشهٔ اصلی آن، یعنی مفهوم رضایت مشخص شود. صاحب‌نظران، رضایت را نگرشی می‌دانند که از مقایسه نتایج مورد انتظار از یک محصول یا خدمت با نتایج واقعی آن حاصل می‌شود (Christou & Sigala, 2002a; Ekinci, 2004; Johnston & Lyth, 1991)؛ از این‌رو، رضایت تحصیلی دانشجویان را می‌توان به منزلهٔ میزان رضایت دانشجویان از خدماتی دانست که دانشگاه‌ها به آن‌ها، به عنوان گیرندگان خدمات دانشگاهی، ارائه می‌کنند. در نتیجه، باید در حالت کلی برای شناخت عوامل رضایت‌تحصیلی دانشجویان، نگرش کوتاه‌مدت ناشی از ارزیابی تجربیات آموزشی، خدمات و امکانات دانشجویان در دانشگاه را سنجید (Elliott & Healy, 2001;Weerasinghe, Lalitha and Fernando, 2017).

با توجه به تنوع رشته‌های تحصیلی و ویژگی‌های منحصر به فرد دانشجویان هر رشته، علی‌رغم وجود اشتراکات و الزامات عمومی، دانشجویان رشته‌های گوناگون تجربیات، نیازها و خدمات و اهداف متفاوتی از تحصیل در دانشگاه دارند. بنابراین، نمی‌توان انتظار داشت دانشگاه‌ها با تکیه بر مفاهیم عام رضایت تحصیلی دانشجویان، به تحقق رضایت تحصیلی حداکثری در دانشجویان رشته‌های گوناگون نایل شوند. از این‌رو، دانشگاه‌ها نیاز دارند تا با شناسایی عوامل اختصاصی رضایت تحصیلی در رشته‌های گوناگون، نگاهی تخصصی به این موضوع داشته باشند. این نیاز، در رشته‌هایی مانند معماری که به امکانات و خدمات آموزشی ویژه برای پرورش همزمان توانایی‌های هنری و مهندسی دانشجویان نیاز دارند، به وضوح مشاهده می‌شود (Collins & Stone, 2014; Davis, 2009).

با توجه به هدف پژوهش حاضر در راستای اختصاصی‌سازی عوامل مؤثر بر رضایت‌تحصیلی دانشجویان در رشته معماری، بررسی‌ها نشان می‌دهد که اگرچه مطالعات متعددی به بررسی مدل‌ها و پیش‌بینی‌کننده‌های رضایت‌تحصیلی دانشجویان در ابعاد فردی (Douglas ، Helfenstein & Batista Neis, 2020)، خدمات آموزشی (Moafvand, Zanganeh and Ghahremani 2018, (Wilkins & Stephans Balakrishnan, Daniel, Liben and 2013) منابع انسانی و خدمات دانشگاهی (Adugna 2017, Tandilashvili, 2019, Weerasinghe, Lalitha and Fernando 2017, Koshkin et Alvis & Rapaso, 2006, Helfenstein & Batista Neis, 2020 , Garcia-Aracil, 2009)، و حتی ویژگی‌های پس از دوران تحصیل مانند خودکارآمدی و رسالت مسیر شغلی پرداخته‌اند (Pennington et al., 2018)، اما تحقیقاتی که به طور خاص به شناسایی عوامل مؤثر بر رضایت‌تحصیلی دانشجویان در یک رشتهٔ خاص و بخصوص معماری بپردازند، نسبتاً محدود هستند (Alnusairat et al., 2021; Gorgi mahlebani & Sadeghi, 2019). این در حالی است که تمایز ذاتی رشته معماری با سایر رشته‌های دانشگاهی و وجود مشکلاتی مانند: افزایش روزافزون دانشگاه‌ها و مراکز آموزش معماری، تعداد زیاد دانش‌آموختگان معماری، عدم توانایی دانش‌آموختگان برای انجام پروژه‌های واقعی، تعارض بین مهارت‌های دانشگاهی دانشجویان و نیازهای بازار کار، میزان رضایتمندی تحصیلی دانشجویان معماری را تحت تأثیر قرار داده است. بنابراین، برای تحقق رضایت دانشجویان معماری ضروری است تا عوامل مؤثر بر رضایت تحصیلی دانشجویان بررسی شود و عواملی که به صورت اختصاصی بر رضایت

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

دانشجویان معماری تأثیرگذار هستند، شناسایی شوند. تا بتوان بر اساس این یافته‌ها نسبت به شناسایی عوامل ضعف و قوت دانشگاه‌های موجود و تدوین برنامه‌ها و سیاست‌های جدید تصمیم‌گیری کرد (Gorgi mahlebani & Sadeghi, 2019). از این‌رو، پژوهش حاضر، به دنبال پاسخ به این سئوال است که رضایت تحصیلی دانشجویان معماری از چه عواملی تأثیر می‌پذیرد؟ نوآوری این پژوهش، در تدوین مدلی اختصاصی برای سنجش میزان رضایت تحصیلی دانشجویان معماری است، و برای این منظور، در پژوهش حاضر، از مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) به عنوان روش تحلیل کارآمد در علوم اجتماعی و رفتاری، استفاده شده است. بدین صورت، فرضیه‌های پژوهش توسط نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند و میزان تأثیرگذاری هر عامل بر رضایت‌تحصیلی دانشجویان رشته معماری مشخص شده است. بدین ترتیب دانشگاه‌ها می‌توانند با اقدامات مناسب خود، محرک‌های مؤثر بر رضایت‌تحصیلی دانشجویان را پوشش داده و در نتیجه، میزان رضایت‌تحصیلی دانشجویان را افزایش دهند. این پژوهش در ادامه، به بررسی مبانی نظری و پیشینهٔ پژوهش تحقیق پرداخته و روش تحقیق را مورد بررسی قرار داده است. در ادامه، یافته‌های پژوهش و بحث و نتیجه گیری در خصوص یافته‌ها تشریح شده و در نهایت، محدودیت‌ها و جهت‌گیری‌های بالقوه در تحقیقات آتی ارائه شده‌اند.

۲. مبانی نظری و پیشینهٔ پژوهش

رضایت تحصیلی دانشجویان به عنوان پدیده‌ای چند بُعدی، تحت‌تأثیر عوامل متعددی قرار دارد (T. E. S. Hanssen & G. Solvoll, 2015, Butt & Ur Rehman, 2010). زیرا مقولهٔ رضایت، به دلیل ماهیت بین رشته‌ای خود در رشته‌های گوناگون و از نقطه نظرهای متعددی بررسی شده است. از جمله می‌توان به آرای صاحب‌نظرانی چون اسمیت، دیویس و نواتسورم، بودریار، پیتر بلانیز و همچنین اینگلهارت اشاره کرد. تعاریف گوناگون و متفاوت از رضایت به عنوان ریشهٔ مفهوم رضایت تحصیلی، سبب شده است تا مباحث متعدد مطرح شده در بحث رضایت، بر رضایت تحصیلی نیز اثرگذار باشند. در حالت کلی، تحقیقات در حوزهٔ رضایت تحصیلی را می‌توان در چند دسته‌بندی کلی مطرح کرد. برخی تحقیقات، به بررسی یک یا چند جانبهٔ عوامل مؤثر بر رضایت تحصیلی دانشجویان پرداخته‌اند. تعدد تحقیقات و گوناگونی اهداف مورد نظر، سبب شده است تا هر یک بر بخشی از عوامل رضایت تحصیلی تمرکز داشته‌باشند (Martirosyan, 2015, Yusoff et al., 2015). البته تحقیقاتی نیز وجود دارند که به صورت اختصاصی بر موارد خاص تمرکز کرده‌اند.

بُعد فردی دانشجو و ویژگی‌های روانشناختی و ادراکی، در گروهی از تحقیقات مورد توجه قرار گرفته‌اند. این مطالعات به بررسی مباحثی مانند سلامت معنوی (Salehi & Badiee, 2015, Dadras et al., 2017)، منزلت و طبقهٔ خانوادگی (Soto & Deemer, 2018)، فرهنگ (Christou & Sigala, 2002a)، جنسیت، انگیزه (Gorgi mahlebani & Sadeghi, 2019)، تعهد شخصی و رضایت و فداکاری دانشجو (Helfenstein & Batista Neis, 2020) پرداخته‌اند. همچنین برخی از تحقیقات در بُعد فردی، به بررسی عوامل تأثیرگذار بر رضایت دانشجویان در پایان تحصیلات دانشگاهی پرداخته‌اند. در این گروه از تحقیقات، رضایت دانشجویان با استفاده از دستاوردهای بعد از دانش‌آموختگی بررسی شده است. عواملی روانشناختی و زمینه‌ای مانند: خودکارآمدی و هویت اجتماعی (Pennington et al., 2018)، رسالت مسیر شغلی (Duffy & Dik, 2013; Duffy, Douglass, Autin, & Allan, 2014; Hackett & Betz, 1995; Khansari & Nilforoshan, 2020)، عملکرد و آیندهٔ حرفه‌ای (Helfenstein and Batista Neis, 2020) از مهمترین عوامل تأثیرگذار بر رضایت تحصیلی در این تحقیقات، عنوان شده‌اند. دانشگاه و ویژگی‌های آموزشی و خدماتی، یکی دیگر از عواملی است که در تحقیقات حوزهٔ رضایت تحصیلی دانشجویان بدان پرداخته شده است. در این تحقیقات، عوامل مختلف آموزشی مانند: روش آموزش (Araste &Baniasadi,2014)، استادان (Moafvand, Zanganeh and Ghahremani 2018, Butt and Ur Rehman, 2010)، نظام آموزشی (Garcia-Aracil 2009)، کیفیت خدمات آموزشی (Daniel, Liben and Adugna 2017, Wilkins and Stephans Balakrishnan 2013)، فناوری تدریس و برنامه درسی (Kanan and Baker 2006)، شیوهٔ آموزش (Douglas, Douglas and Barnes 2006) (Weerasinghe, Lalitha and Fernando 2017) و برنامه‌های آموزشی (Helfenstein &

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

(Batista Neis, 2020) مورد توجه قرار گرفته‌اند. در کنار تمرکز بر عوامل آموزشی دانشگاهی، تحقیقاتی نیز وجود دارند که بر جنبه‌های خدماتی و زیرساخت‌های دانشگاهی تأکید دارند. کیفیت خدمات دانشگاهی مانند: ملموس بودن، پاسخگویی، قابلیت اطمینان و همدلی (Daniel, Liben and Adugna 2017)، کیفیت خدمات اداری (Tandilashvili 2019)، منابع انسانی و کارکنان دانشگاهی (Weerasinghe, Lalitha and Fernando ,2017;Lenton, 2015)، زیرساخت دانشگاهی (Gorgi mahlebani & Sadeghi, 2019)، مدیریت دانشگاه (Koshkin, Rassoli and Novikov, 2017)، مؤسسه و شهر محل دانشگاه (Weerasinghe, Hanssen and Solvoll 2015 Lalitha and Fernando, 2017)، شهرت و تصویر دانشگاه در ذهن عموم (Alvis and Rapaso 2006;Cassel and Eklo 2001)، مشارکت در پروژه‌های دانشگاهی و غیردانشگاهی (Helfenstein and Batista Neis 2020, arcia-Aracil 2009) و عوامل محیطی شامل مبلمان، تناسبات فضایی و نور (keshmiri & Sajjadi, 2010) همگی از عواملی هستند که بر رضایت از تحصیلات در دانشجویان تأثیر می‌گذارند (Table1).

با توجه به تعدد تعاریف حوزهٔ رضایت تحصیلی و عوامل گوناگون در این زمینه، محققان با تعدد معیارها برای سنجش رضایت‌تحصیلی مواجه می‌شوند. این امر، همه شمولی و جامعیت را در بررسی‌های انجام شده، مورد تردید قرار می‌دهد. از آنجایی که هدف پژوهش حاضر، تبیین و ارزیابی مدل اختصاصی رضایت تحصیلی دانشجویان در رشتهٔ معماری است، باید در وهلهٔ اول همهٔ عوامل مورد نظر صاحب‌نظران این حوزه، برای رسیدن به یک مدل جامع، لحاظ شوند، تا در ادامه بتوان با سنجش آن‌ها، مهمترین معیارهای تأثیرگذار بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری را استخراج کرد. بنابراین، در این بخش تقسیم‌بندی مؤلفه‌های تأثیرگذار بر رضایت تحصیلی دانشجویان ارائه می‌شود.

۲-۱. مؤلفه‌های رضایت تحصیلی دانشجویان

۲-۱-۱. رضایت به منزلهٔ لذت و خشنودی فرد از نقش خود به عنوان دانشجو

رضایت‌تحصیلی به عنوان یکی از ویژگی‌های رفتار فردی، به وسیلهٔ فرهنگ سازمانی، موجب شکل‌گیری نگرش‌ها و رفتار دانشجویان می‌شود. لنت و همکارانش (۲۰۰۷)، بیان می‌کنند: منظور از رضایت‌تحصیلی، میزان لذت و خشنودی فرد از نقش و تجربیات خود به عنوان دانشجو است (lent et al., 2007). این رضایت، شامل ادراک شخصی او از محیط تحصیل و برداشت‌های فردی‌اش از آن می‌شود. (Khansari & Nilforoshan, 2020) به گونه‌ای که عده‌ای رضایت از تحصیل را یک حالت عاطفی می‌دانند که در نتیجهٔ رضایت از وضعیت ایجاد شده در محیط، و وضعیت شخصی دانشجو ایجاد می‌شود. عوامل متعددی مانند سن، جنسیت، فرهنگ، وضعیت تأهل و اشتغال بر این موضوع تأثیرگذار هستند.

۲-۱-۲. رضایت به منزلهٔ ارزیابی تجربهٔ آموزشی و استفاده از خدمات دانشگاهی

عده‌ای رضایت‌تحصیلی دانشجویان را به عنوان نگرشی کوتاه مدت، ناشی از تجزیه و تحلیل تجربیات آموزشی دانشجویان می‌دانند (Elliott & Heraly, 2001) که می‌تواند نتایج و دستاوردهای یک سیستم آموزشی را به خوبی نشان دهد. در این مورد، دانشجویان از روی تجاربی که در حین تحصیل و حضور در دانشگاه کسب می‌کنند، میزان رضایت یا نارضایتی خود را ابراز می‌دارند. الیوت و شین از جمله افرادی هستند که رضایت دانشجویان را به عنوان خلق‌وخوی دانشجویان ارزیابی می‌کنند که از طریق ارزیابی ذهنی از نتایج و تجربهٔ آموزشی انجام می‌شود (Elliott & Shin, 2002). بنابراین، رضایت دانشجویان، تابعی از سطح نسبی تجارب و عملکردهای ادراک شده در مورد خدمات آموزشی در طول دوران تحصیل به شمار می‌آید (Mukhtar et al., 2015). زیرا همچنان که در تعاریف رضایت نیز آمده است: «رضایت یا نارضایتی مشتری، فراتر از عملکرد خوب یک محصول یا خدمات است، زیرا نگرش و احساسات مصرف کننده را نیز در بر می‌گیرد» (Iacobucci et al., 1994). بنابراین، رضایت پیش‌بینی شده ممکن است به عملکرد واقعی یک محصول یا خدمات مربوط نباشد، بلکه به ایده‌های تصور شدهٔ مصرف‌کننده در مورد نحوهٔ عملکرد محصول مربوط باشد.

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

جدول ۱: پیشینهٔ تحقیق در حوزهٔ رضایت تحصیلی دانشجویان
Table1: Research background in the field of academic satisfaction of students

عوامل مورد بررسی در تحقیقات رضایت تحصیلی دانشجویان	منابع
سلامت معنوی	(Salehi & Badiee, 2015)
ادراکات	(Dadras et al., 2017)
منزلت و طبقهٔ خانوادگی	(Soria et al., 2013)
فرهنگ	(Christou and Fragouli, 2018)
جنسیت و انگیزه	(gorgi mahlebani & sadeghi, 2019)
تعهد شخصی و رضایت و فداکاری دانشجو	(Helfenstein & Batista Neis, 2020)
روش آموزش	(Arasti et al., 2012)
استادان دانشگاه	Moafvand, Zanganeh and Ghahremani ,2018) , (Butt and Ur) (Rehman ,2010
سیستم آموزشی	Garcia-Aracil 2009), (Betz et al., 1970), (Helfenstein & Batista) (Neis, 2020
کیفیت خدمات آموزش	Daniel, Liben and Adugna, 2017), (Wilkins and Stephans) ، (Balakrishnan, 2013
فناوری تدریس و برنامه درسی	(Kanan and Baker, 2006)
شیوه آموزش	(Douglas, Douglas and Barnes, 2006)، (Weerasinghe, Lalitha and Fernando, 2017)
برنامه‌های آموزشی	(Helfenstein and Batista Neis, 2020)
ملموس بودن، پاسخگویی، قابلیت اطمینان، همدلی	(Daniel, Liben and Adugna, 2017)
کیفیت خدمات اداری	(Tandilashvili, 2019)
منابع انسانی و کارکنان دانشگاهی	(Weerasinghe, Lalitha and Fernando, 2017), (Lenton, 2015)
زیرساخت دانشگاهی	(gorgi mahlebani & sadeghi, 2019)
مدیریت دانشگاه	(Koshkin et al., 2017)
شهرت و تصویر دانشگاه در ذهن عموم	(Alvis & Rapaso, 2006),(Cassel & Eklo, 2001)
مشارکت در پروژه‌های دانشگاهی و غیردانشگاهی	(Helfenstein & Batista Neis, 2020)
عوامل محیطی شامل مبلمان، تناسبات فضایی و نور	(keshmiri & Sajjadi, 2010)
خودکارآمدی و هویت اجتماعی	(Pennington, et al., 2018)
رسالت مسیر شغلی	Khansari & Nilforoshan, 2020). (Duffy & Dik, 2013; Duffy,) (Douglass, Autin, & Allan, 2014) (Hackett & Betz, 1995
عملکرد و آینده حرفه‌ای	(Helfenstein and Batista Neis, 2020)

این امر، تأثیر دیدگاه و نگرش دانشجو به دانشگاه و انتظاراتی که در نظر دارد تا برآورده شود را بر رضایت تحصیلی او نشان می‌دهد. از طرفی، کیفیت خدمات از مهمترین مسائلی است که محققان زیادی بر آن تأکید کرده‌اند. بر اساس نظر آن‌ها، رضایت بر اساس انتظارات مشتری و درک کیفیت خدمات تعریف می‌شود، بدین ترتیب هرچه کیفیت خدمات بالاتر باشد، رضایت متقاضیان بیشتر است (Ekinci, 2004؛Sigala, 2004؛ Christou & Sigala, 2002b؛Johnston & Lyth, 1991).

رضایت تحصیلی و ادراک دانشجویان از تجارب یادگیری‌شان به‌جز عوامل آموزشی، از خدمات (غیرآموزشی) دانشگاهی نیز تأثیر می‌پذیرد. همانگونه که کری و همکاران، در تعریف رضایت دانشجویان، به اهمیت و تأثیر عوامل غیرآموزشی

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

در کنار عوامل آموزشی می‌پردازند و رضایت‌تحصیلی را به عنوان نگرشی کوتاه‌مدت حاصل از ارزیابی دانشجویان از تجربه آموزشی، خدمات و امکانات دانشجویان تعریف می‌کنند (Weerasinghe, Lalitha and Fernando, 2017). خدمات دانشگاهی خیل عظیمی از خدمات انسانی، کالبدی و محیطی را شامل می‌شود.

۲-۱-۳. رضایت به منزلهٔ تناسب بین ارزشیابی ذهنی دانشجویان با نتایج تجارب دانشگاهی

بر اساس آنچه در تعاریف رضایت‌تحصیلی آمده است، زمانی که دانشجویان به دانشگاه می‌پیوندند، مجموعه‌ای از خواسته‌ها و نیازها و تجربیات گذشته، که روی‌هم، انتظارات آن‌ها از دانشگاه را تشکیل می‌دهد، با خود به همراه دارند. عکس‌العمل و پاسخ‌هایی که دانشگاه در مقابل خواسته‌های آن‌ها فراهم می‌آورد، تعیین کنندهٔ نگرش مثبت و منفی آن‌ها نسبت به دانشگاه و میزان رضایت یا نارضایتی آنان خواهد بود (Willem et al., 2007؛ Beidakhti, Jafari and Nowruzi 2013). این تعریف، بر اساس تعریفی از رضایت ناشی می‌شود که آن را تابعی از عملکرد ذهنی و انتظارات افراد می‌داند (Rai, 2013). نظریهٔ تأیید انتظارات (ECT)، نیز بر این امر تأکید دارد و برای بررسی رضایت مشتری، از ارزیابی انتظارات اولیه و مقایسهٔ بین انتظارات و عملکرد واقعی یک محصول و خدمات استفاده می‌کند (Lin et al., 2011). بر اساس این نظریه، هنگامی که عملکرد واقعی، با انتظارات مطابقت دارد، تأیید ایجاد می‌شود. که رضایت مشتری را به دنبال خواهد داشت (Nadya, 2020 ,Lin et al., 2005). بنابراین از نظر تسوئی و کایفدکار (۲۰۰۷)، رضایت‌تحصیلی، از رضایت کلی دانشجویان از میزان تحقق انتظاراتشان در دانشگاه نشأت می‌گیرد (Beidakhti, Jafari and Nowruzi 2013). انتظارات دانشجویان از دانشگاه، در پایان تحصیلات را می‌توان در چند دستهٔ انتظارات در خصوص رشد فردی (Tandilashvili, 2019; Lent, 2004)، رشد اقتصادی-کارآفرینی (Walter et al., 2020) و رشد فرهنگی-اجتماعی (Bonitz, Larson and Armstrong 2010) بیان کرد. یکی از مهمترین نتایج رضایت دانشجویان از تجارب دانشگاهی را می‌توان در میزان وفاداری آن‌ها به دانشگاه بیان کرد. نظریهٔ رضایت-وفاداری، این موضوع را تأیید می‌کند و با هدف درک وفاداری مشتری به کار می‌رود (Lin et al., 2005). بر اساس این نظریه، رضایت افراد به عنوان میانجی، میان معیار خدمات مؤسسات و وفاداری افراد به دریافت خدمات مؤسسه، عمل می‌کند. بدین ترتیب هرچه میزان رضایت افراد بالاتر باشد، احتمال استفادهٔ مجدد افراد از خدمات مؤسسهٔ پیشین بیشتر می‌شود (Nadya, 2020). به نحوی که مطابق با تحقیقات، وجود دانشجویانی با تجارب رضایت‌بخش به حفظ و بهبود بقای آن‌ها در دانشگاه کمک خواهد کرد (Bonitz, Larson and Armstrong 2010). بدین ترتیب، رضایت‌تحصیلی دانشجویان می‌تواند میزان وفاداری دانشجویان به مراکز آموزشی خود را پیش‌بینی کند (Navarro, Iglesias and Torres 2005, Elliott & Shin, 2002). عوامل مؤثر بر رضایت تحصیلی دانشجویان بر اساس مطالعات پیشینهٔ تحقیق و مبانی نظری، در سه حوزهٔ کلی تقسیم‌بندی شدند. حوزهٔ اول بر عوامل فردی تأکید دارد و به بررسی ویژگی‌های فردی دانشجو در تحقق رضایت‌تحصیلی او می‌پردازد. حوزهٔ دوم، بر عوامل نهادی تکیه دارد و شامل فعالیت‌های آموزشی و خدماتی (غیرآموزشی) دانشگاه‌ها است. دسته سوم، حاصل تأثیر همزمان عوامل فردی و دانشگاهی بر دانشجو در زمان خروج از دانشگاه است. در این دسته، تأثیر ویژگی‌های فردی و همچنین فعالیت‌های آموزشی و خدماتی دانشگاه بر روی دانشجو بررسی می‌شود و میزان اثرگذاری آن‌ها بر دانشجو در زمان دانش‌آموختگی معیار سنجش است. پژوهش حاضر حوزهٔ سوم را به عنوان دسته «دانش‌آموختگی» نام‌گذاری می‌کند. بنابراین، تعریف رضایت‌تحصیلی دانشجویان را در سه حوزه دانشجو، دانشگاه و دانش‌آموختگی تقسیم‌بندی می‌نماید.

۲-۲. عوامل مختلف رضایت تحصیلی دانشجویان

۲-۲-۱. عوامل رضایت تحصیلی دانشجویان در حوزهٔ دانشجو

ویژگی‌های فردی دانشجو نقش بسزایی در تأمین رضایت‌تحصیلی او ایفا می‌کنند. این عوامل، شامل عوامل روانشناختی و عوامل غیرروانشناختی می‌شوند. عواملی مانند سن، جنسیت (Bean & Vesper, 1994؛ Parasuraman & Zeithaml, 1991 ؛ Daniel, Liben and Adugna ,2017)، شاغل بودن (Moro & Panades, 2010)، قومیت، ملیت

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

(Kinicki et al., 2002)، سطح تحصیلات والدین (Bean & Parasuraman &) (Vesper, 1994)، نگرش دانشجو به دانشگاه (Zeithaml, 1991)، معیارهای روان رنجوری (Daniel, Liben and Adugna, 2017)، علایق ذاتی دانشجویان به رشته و عملکرد ذهنی و اندازه‌گیری موفقیت (Wach et al., 2016, p. 2) از مهمترین عوامل شخصی در دو عامل روحی و جسمی است که بر میزان رضایت‌تحصیلی دانشجویان اثرگذار است. در کنار این عوامل، می‌توان به عوامل روانشناختی (Newman & Pargament, 1990) و ادراکی (Wach et al., 2016, p. 2) و مباحث مربوط به خودکارآمدی و رضایتمندی از زندگی (ahmadi & sheikh aleslami, 1390) نیز اشاره کرد که نقش بسزایی در رضایت‌تحصیلی دارند (Table2).

۲-۲-۲. عوامل رضایت تحصیلی دانشجویان در حوزهٔ دانشگاه

خدمات و فعالیت‌های دانشگاهی در کنار ویژگی‌های فردی، نقش تعیین‌کننده‌ای در رضایت تحصیلی دانشجویان ایفا می‌کنند. دانشگاه‌ها می‌توانند با بهبود محیط کالبدی و محیط آموزشی خود زمینه‌های تحقق رضایت را فراهم آورند. در بحث‌های مربوط به آموزش در حیطهٔ دانشگاه، برنامهٔ درسی مهمترین و اصلی‌ترین عنصر آموزش عالی و جوهرهٔ هر فعالیت آموزشی و یکی از عناصر مهم ارتقای کیفیت آموزش عالی است. از نظر سیلور، الکساندر و لویس (۱۹۸۱) برنامهٔ درسی، همه تلاش‌های دانشگاه برای تحقق نتایج مطلوب در موقعیت‌های درون و بیرون از خود است و می‌تواند میزان زیادی از رضایت‌تحصیلی را سبب شود. خدمات دانشگاه در مسائل غیرآموزشی نیز به اندازهٔ خدمات آموزشی دانشگاه، بر میزان رضایت دانشجویان تأثیرگذار است. زیرا تحقیقات نشان می‌دهند رضایت دانشجویان در دانشگاه‌ها به شدت تحت‌تأثیر کیفیت کلاس، کیفیت بازخورد یادگیری دروس، روابط بین‌فردی استاد و دانشجو، تعامل دانشجو با سایر دانشجویان، محتوای دروس، تجهیزات آموزشی موجود، امکانات کتابخانه و مطالب آموزشی قرار دارد (Weerasinghe, Lalitha and Fernando, 2017). علاوه بر آن، توانایی تدریس، برنامه درسی انعطاف پذیر، وضعیت و اعتبار دانشگاه، استقلال،

جدول ۲:عوامل رضایت تحصیلی دانشجویان در حوزهٔ دانشجو
Table 2: Factors of students' academic satisfaction in the field of students

عامل	شاخص	منبع
عوامل جسمی	تفاوت جنسیتی، وضعیت تأهل، قومیت، نژاد، مذهب، سن، دانشجوی تمام وقت یا شاغل بودن	Bean & Vesper, 1994, Parasuraman & Zeithaml, 1991, Daniel, Liben and Adugna 2017, Kinicki et al., 2002, Moro & Panades, 2010
عوامل روحی	ویـژگی‌ها و توانمندی‌های دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه، تشویق والدین، میزان تحصیلات پدر و مادر، همدلی دانشجویان، نگرش دانشجو به رشته و مؤسسهٔ تحصیلی، رضایت از زندگی، انگیزه ذاتی در مورد علاقه تحصیلی، علاقه خاص به موضوع، باور به توانایی خود، حس سودمندی، تأثیرات اجتماعی، سهولت مطالعات، معیارهای روان رنجوری، علایق ذاتی دانشجویان به رشته، عملکرد ذهنی و اندازه‌گیری موفقیت	Bean & Vesper, 1994, Parasuraman & Zeithaml, 1991, Daniel, Liben and Adugna 2017, Wach et al., 2016, p. 2
سلامت معنوی	مذهب، پیشینهٔ زمینهٔ فرهنگی و پیشینهٔ خانوادگی دانشجویان، قدرت انتخاب دانشجو، استفاده از روش یادگیری خود تنظیم شونده	Newman & Pargament, 1990, Petruzzellis & D'Uggento, 2006, p. 355
انگیزش	تمایل درونی و بیرونی	(Wach et al., 2016, p. 2)
خودکارآمدی	آزادی عمل، بازخورد و تنوع وظایف، هویت و تجربه با با معنا بودن، علایق شغلی	(Wach et al., 2016, p. 2)
رضایتمندی از زندگی	رضایت از دانشگاه، رضایت از رشته تحصیلی، رضایت از رفتار استادان، نگرش مثبت به تحصیل، رضایت از زندگی به عنوان یـک سازهٔ کلی	(Wach et al., 2016, p. 2), (ahmadi & sheikh aleslami, 1390)

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

حمایت از هیئت علمی، رشد و پیشرفت دانشجو، دانشجو محوری، فضای دانشگاه، اثربخشی نهادی و شرایط اجتماعی به عنوان عوامل تعیین کنندهٔ اصلی رضایت دانشجویان در آموزش عالی شناخته شده است (Weerasinghe, Lalitha and Fernando ,2017). ویلکینز و بالاکریشنان نیز علاوه بر کیفیت تدریس اساتید، بر اهمیت کیفیت امکانات فیزیکی و بهره‌وری مؤثر از فناوری به عنوان عوامل تعیین کنندهٔ اصلی رضایت دانشجویان تأکید کرده‌اند (Weerasinghe, Lalitha and Fernando, 2017). سایر خدمات ارائه شده توسط دانشگاه‌ها، مانند محل اقامت، انجمن دانش‌آموختگان و باشگاه‌های ورزشی، کتابخانه و امکانات آزمایشگاهی و غیره، برای انتخاب و اتمام موفقیت‌آمیز دوره‌های دانشگاهی توسط دانشجو بسیار مهم بوده است (Petruzzellis, D'Uggento and Romanazzi 2006, 352).

علم روانشناسی محیطی نیز در مقولهٔ رضایت تحصیلی، به شناسایی ارتباط بین رضایت دانشجویان از عوامل محیطی دانشگاه و موفقیت تحصیلی می‌پردازد تا مشخص کند کدام عوامل محیطی در موفقیت تحصیلی دانشجویان مؤثر بوده‌اند، و میزان تأثیر هر یک از آن‌ها را مورد ارزیابی قرار دهد. بر اساس الگوی آرگونز و آمریگو (۱۹۹۷) صفات عینی محیط تبدیل به صفات ذهنی شده و در حس رضایت از محیط تأثیر می‌گذارند (jokar & Rahimi, 2004). به نظر وین اشتاین (۱۹۷۹) عوامل محیطی می‌توانند به طور غیرمستقیم بر دانشجویان اثرگذار باشند و اثرات این تنظیمات متفاوت فیزیکی، اغلب به نوع فعالیت محیطی و یادگیرنده بستگی دارد (Sarchemi & Shahriheravi, 2015). بر اساس مصاحبه‌های انجام شده با اساتید معتبر معماری و روانشناسان علوم رفتاری، عوامل محیطی که مؤثرترین نقش را بر رضایت دانشجویان از محیط دانشگاه داشته‌اند عبارت هستند از: نور و روشنایی، آسایش حرارتی، ابعاد و تناسبات فضایی، آسایش صوتی، رنگ و بافت مصالح، مبلمان و چیدمان، فضای سبز، ارتباط درون و بیرون. این عوامل، با تأثیرگذاری بر روان و رفتار دانشجویان، به طور مستقیم یا غیرمستقیم بر فرایند یادگیری آن‌ها تأثیر مثبت یا منفی می‌گذارند. به عنوان مثال در آلمان، زیگودا و همکارانش (۲۰۱۰) تأثیر خدمات ارائه شده توسط دانشگاه‌ها را بر میزان رضایت دانشجویان بررسی کرده‌اند. تحقیقات نشان داده‌اند که اگرچه رضایت کلی دانشجویان از دانشگاه مثبت است، اما کیفیت فضاهای فیزیکی مانند ساختمان‌ها و سالن‌های سخنرانی، سطح رضایت بسیار پایینی را به خود اختصاص داده‌اند (Ferdoushi, et al. 2020)(Table3).

۲-۲-۳. عوامل رضایت تحصیلی دانشجویان در حوزهٔ دانش‌آموختگی

تعداد زیادی از عوامل مؤثر بر رضایت‌تحصیلی وجود دارند که به طور مستقل به ویژگی‌های فردی دانشجو و شرایط دانشگاه مرتبط هستند. اما برخی از عوامل وجود دارند که در نتیجهٔ سیاست‌گذاری‌ها و فعالیت‌های دانشگاه ایجاد می‌شوند و بر رضایت تحصیلی دانشجو تأثیر می‌گذارند. برخی صاحب‌نظران، رضایت را به عنوان فاصله گرفتن از تجربه و ارزیابی آن، تعریف می‌کنند (Clinton & Wellington, 2013). بنابراین، دانشجویان پس از دانش‌آموختگی می‌توانند به خوبی تجربه دانشگاهی و میزان رضایت‌تحصیلی خود را ارزیابی کنند. بر این اساس، تجربی بودن رضایت یکی از مهمترین عوامل تعیین کنندهٔ آن است (Petruzzellis & D'Uggento, 2006). سرمایهٔ اجتماعی، یکی از عوامل مهم مؤثر بر رضایت تحصیلی است که به عنوان ذخیره‌ای از حس اعتماد، همکاری و مشارکت در بین افراد یک گروه یا جامعه محسوب می‌شود و همانند یک نیروی ارتباطی مؤثر اجتماعی، اعضای یک گروه یا اجتماع را به هم پیوند می‌دهد. مطالعات انجام شده پیرامون سرمایهٔ اجتماعی نشان می‌دهند، در سیستم‌ها یا گروه‌ها و جوامعی که از سرمایهٔ اجتماعی بالایی برخوردار هستند، نه تنها میزان تعهد و مسؤولیت‌پذیری، انعطاف‌پذیری، مدیریت مناسب، کنش جمعی در آن‌ها در سطح بالایی قرار دارد، بلکه کاهش فقر و توسعه اقتصادی، تسهیل مبادله و هماهنگی فعالیت‌ها، توسعه میزان مشارکت و تعلق اجتماعی، پیشرفت تحصیلی و به سبب آن‌ها، تأمین رضایت تحصیلی دانشجویان را نیز به همراه دارد. تحقق این امر، منوط به فراهم آوردن شبکه‌های گسترده از روابط مثبت و مشارکتی بین ذی‌نفعان آموزشی است. انتظارات دانشجویان از اشتغال و توسعهٔ شخصی، از دیگر عوامل مهم در کسب رضایت تحصیلی است (Walter, Veloso and Oliveira, 2020). نتایج مطالعات نشانگر آن هستند که شاخص امکان شاغل شدن در حرفهٔ

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

جدول ۳:عوامل رضایت تحصیلی دانشجویان در حوزهٔ دانشگاه
Table 3: Factors of students' academic satisfaction in the university field

عامل	شاخص	منبع
استادان	ارتباط با هیئت علمی، رفتار هیئت علمی با دانشجویان، حمایت استاد از دانشجو، علاقه معلمان به حضور دانشجویان در طول کلاس خود، استراتژی کلاسی مورد استفادهٔ معلمان، حمایت اعضای هیئت علمی از اهداف تحصیلی دانشجویان، قابل دسترس بودن اعضای هیئت علمی خارج از کلاس درس، کیفیت تدریس استادان و اعضای هئیت علمی	(Helfenstein & Batista Neis, 2020), (Parasuraman & Zeithaml, 1991), (Daniel, Liben and Adugna 2017), (Helfenstein & Batista Neis, 2020)
رضایت از برنامه درسی و شیوه‌های یاددهی- یادگیری	تعامل و همکاری دانشجویان با یکدیگر در فرایند یاددهی – یادگیری، تنوع برنامه‌های آموزشی، استفادهٔ مؤثر از فناوری، ساختار فیزیکی دوره، عملکرد (نمرات و ارزیابی‌ها)، مشارکت شخصی در فعالیت‌های دوره، تناسب بین مشارکت شخصی در دوره و عملکرد تحصیلی به دست آمده، محیط یادگیری چند ملیتی، تأثیر تدریس به روش سخنرانی و مباحثه بر میزان یادگیری، تأکید بر تحقیق، نمرات دانشجویان، تخصص و کیفیت بالای آموزش، انعطاف‌پذیری در ارائهٔ دروس، شرایط ورود به آموزش حرفه‌ای (استراتژی‌های درج و تماس با دنیای کار)	(Helfenstein & Batista Neis, 2020), (Weerasinghe, Lalitha and Fernando 2017), (Tandilashvili, 2019), (Parasuraman & Zeithaml, 1991),
برنامه درسی	آگاهی معلمان از محتوای موضوعاتی که تدریس می‌کنند، به رسمیت شناختن مشارکت دانشجویان در آموزش توسط معلمان، چالش‌برانگیز بودن رشته تحصیلی، یادگیری فعال و اختیاری دانشجویان، کیفیت آموزشی، سیاست‌ها و فرایندها، برنامه درسی، منابع و کتاب‌های درسی، ادراک بومی بودن برنامه درسی	(Helfenstein & Batista Neis, 2020), Daniel, Liben and Adugna 2017, Daniel, Liben and Adugna 2017, (Weerasinghe, Lalitha and Fernando 2017)
خدمات دانشگاه	تنوع فعالیت‌های فوق برنامه ارائه شده توسط مؤسسه، قابلیت اطمینان خدمات، پاسخگویی، سرمایه اجتماعی (شبکه‌ها، هنجارها، ارزش‌ها)، همدلی، برنامه حمایت مالی ارائه شده توسط مؤسسه، خدمات حمایتی، منابع و تجهیزات سمعی و بصری موجود در مؤسسه،خدمات اداری، برنامه‌های غیر درسی مانند: رویداد ورزشی، فعالیت‌های سازمانی، رخدادهای اجتماعی، هزینه تحصیل	Helfenstein & Batista Neis, 2020, Daniel, Liben and Adugna 2017, Elliott & Shin, 2002, Tandilashvili, 2019,
کارکنان و کارمندان دانشگاه	سیستم انضباطی دانشگاه، خدمات و وضوح اطلاعات ارائه شده توسط کارکنان دبیرخانه، فرصتی برای توسعهٔ شخصی ارائه شده توسط مؤسسه	Weerasinghe, Lalitha and Fernando 2017, Daniel, Liben and Adugna 2017
رضایت از محیط تحصیل و تجربهٔ زیسته	فضا و اندازهٔ کلاس، زندگی دانشجویی، مشاوره تحصیلی، امنیت، امکانات و خدمات کتابخانه‌ای، اعتبار و تصویر ذهنی دانشگاه، شهرت دوره و حرفه، تجارب دانشگاهی دانشجویان، شهر میزبان دانشگاه، فرهنگ نهادی، تجربیات یادگیری دانشجویان، تعاملات اجتماعی در دانشگاه، قصد ماندن در دانشگاه، نحوه پذیرش در دانشگاه، حمل و نقل و دسترسی به دانشگاه، کیفیت بالای سیستم مدیریتی	Helfenstein & Batista Neis, 2020, Weerasinghe, Lalitha and Fernando 2017, Daniel, Liben and Adugna 2017 ,Betz et al., 1970), Tandilashvili, 2019
رضایت از همکلاسی	محیط طبیعی محل دانشگاه، ادغام و همکاری و واکنش متقابل دانشجویان با یکدیگر، ادراک آن‌ها از تواناییها و ویژگی‌های شخصیتی، اخلاقی و علمی همتایان خود، امکان انجام فعالیت‌های درسی و پژوهشی مشترک، تعامل و همکاری دانشجویان با یکدیگر در فرایند یاددهی یادگیری	(Weerasinghe, Lalitha and Fernando 2017)

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

مرتبط با رشتهٔ تحصیلی و فرصت‌های شغلی موجود در رشته تحصیلی و داشتن درآمد کافی در صورت شاغل شدن در رشته تحصیلی، بیشترین تأثیر را در رضایت تحصیلی داشته است. بنابراین، رضایت دانشجویان بستگی به شانس قرارگیری در بازار کار پس از دانش‌آموختگی و مهارت‌های نسبی کسب شده در طول دوره دارد (Petruzzellis and D'Uggento, 2006, p.354). برای این منظور، دانشگاه‌ها در سند تحول خود به دنبال تحقق دانشگاه‌های کارآفرین و جامعه محور هستند تا بتوانند زمینه‌های کارآفرینی را در دانشگاه محقق سازند. سیستم دانشگاهی در ایتالیا نیز به عنوان یکی از پیشگامان در این زمینه، سعی می‌کند با اتخاذ رویکرد کارآفرینی، خدمات بهتری را به متقاضیان خود ارائه دهد (Petruzzellis and D'Uggento 2006). دانشجویان در پایان تحصیلات، ضمن کسب هویتی جدید به عنوان یک فرد مستقل و متخصص در رشته خود، جایگاهی اجتماعی و فرهنگی منحصر به فرد پیدا می‌کنند. این هویت نوین، نه تنها بر رشد فردی آن‌ها تأثیرگذار است، بلکه مسیر شغلی و حرفه‌ای آینده‌شان را نیز شکل می‌دهد (Table4).

با توجه به مجموعه ادبیات پژوهشی فوق، مجموعه‌ای از عوامل تأثیرگذار بر رضایت تحصیلی دانشجویان، بر اساس نظریه‌ها، تحقیقات انجام شده، منطق و استدلال پژوهشگر به صورت زیر شکل گرفت. این پژوهش درصدد بررسی فرضیه‌های مطرح شده، در تلاش برای پاسخ به این سئوال است که عوامل عام رضایت تحصیلی دانشجویان، قابل دسته‌بندی در چند گروه عاملی هستند و کدام عوامل بیشترین و کمترین تأثیر را بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری دارند؟

۳. روش پژوهش

این مطالعهٔ توصیفی از نوع همبستگی است. جامعهٔ آماری این مطالعه، تمامی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه هنر اسلامی تبریز در رشته معماری در سال‌های تحصیلی ۱۳۹۷-۱۴۰۰ است. (Dornyey, 2007). از آنجا که در این پژوهش فرض بر همگن بودن دانشجویان تحصیلات تکمیلی معماری دانشگاه هنر اسلامی تبریز بوده است، از روش نمونه‌گیری در دسترس به عنوان روشی مناسب برای انتخاب نمونه استفاده شد. (Etikan et al., 2016). با توجه به حجم جامعه آماری

جدول ۴ عوامل رضایت تحصیلی دانشجویان در حوزهٔ دانش‌آموختگی
Table4: Factors of students' academic satisfaction in the field of undergraduate studies

عامل	منبع
شرایط ارائه شده برای پیشرفت حرفه‌ای من (دانش و مهارت‌های مهندسی) احتمال اشتغال پس از دانش‌آموختگی آمادگی برای انجام حرفه عینی خودکارآمدی مسیر شغلی	(Helfenstein & Batista Neis, 2020), (Gbadosami & Jager, 2010), Tandilashvili, 2019), (Weerasinghe, Lalitha and Fernando, 2017)
تحولات فکری و شخصی آمادگی اجتماعی امکان رشد شخصی رابطه امیدواری به آینده	(Tandilashvili, 2019), (Daniel, Liben and Adugna, 2017), (Khansari & Nilforoshan, 2020)
امکان ملاقات با دوستان جدید رضایت از تجربه تحصیلی ایجاد شبکه‌های اجتماعی کسب همزمان دانش و تجربه	(Tandilashvili, 2019), (Helfenstein & Batista Neis, 2020), (Tandilashvili, 2019), (Tandilashvili, 2019)

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

(۴۰۰ نفر) و با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه مورد نیاز برای این پژوهش ۱۹۶ نفر تعیین شد. بدین ترتیب، از میان کل دانشجویان تحصیلات تکمیلی معماری دانشگاه هنر اسلامی تبریز، ۱۹۶ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند.

$$n = \frac{Nz^2pq}{Nd^2 + z^2pq}$$

N: حجم جامعه؛ z برابر با ۱.۹۶ ؛ p=q=0.5 ؛ d :مقدار اشتباه مجاز (مقدار خطا)

مهمترین معیار مورد نظر ما در انتخاب نمونهٔ نهایی این بود که پاسخ‌دهندگان به پرسش‌نامه باید حداقل دارای مدرک کارشناسی معماری بودند. زیرا دانشجویان تحصیلات تکمیلی با طی کردن کامل یک دورهٔ آموزشی در مقطع کارشناسی و همچنین سپری کردن زمانی به عنوان دانش‌آموخته می‌توانند بر تمام جنبه‌های مورد نظر ما در پرسش‌نامه به درستی و از روی تجارب واقعی پاسخگو باشند. برای گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه الکترونیکی در تمامی کلاس‌های مجازی معماری در مقاطع تحصیلات تکمیلی منتشر شد و بازهٔ زمانی یک ماهه برای جمع‌آوری پاسخ‌ها مدنظر قرار گفت. در مجموع، ۲۰۰ پرسش‌نامه جمع‌آوری شد که پس از حذف پرسش‌نامه‌هایی با داده‌های مخدوش و ناقص و همچنین داده‌های مربوط به دانشجویانی که رشته کارشناسی آن‌ها معماری نبود، در مجموع، ۱۷۰ پرسش‌نامهٔ معتبر از ۱۲۵دانشجوی زن و ۴۵ دانشجوی مرد، استخراج شد.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه‌ای است که با مطالعهٔ پژوهش‌های صورت گرفته، با ۸۷ گویه به صورت طیف پنج گزینه‌ای لیکرت طراحی شد. داده‌های مستخرج، در نرم افزار اکسل گردآوری شد و در نرم افزارهای SPSS vs20 و LISREL vs10 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای ارزیابی نهایی الگوی عملیات تحقیق و تعیین رابطهٔ وابستگی میان متغیرهای مستقل و وابسته، از تحلیل عاملی استفاده شد. برای بررسی اعتبار پرسشنامه، از روش‌های اعتبار صوری و محتوایی استفاده شد. همچنین، برای سنجش پایایی پرسشنامه، ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید. برای تحلیل داده‌ها، از تحلیل عاملی اکتشافی جهت شناسایی و دسته‌بندی عوامل موثر بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری استفاده شد. سپس، از تحلیل عاملی تاییدی برای ارزیابی میزان تاثیرگذاری هر یک از این عوامل بر متغیر رضایت تحصیلی بهره گرفته شد. پرسش‌نامه حاضر شامل دو بخش اصلی بود. بخش اول، اطلاعات دموگرافیک مانند سن، جنسیت، رشته و مقطع تحصیلی، و میزان تحصیلات والدین را جمع‌آوری می‌کرد. بخش دوم با سئوالاتی اختصاصی به ارزیابی رضایت تحصیلی دانشجویان اختصاص داشت.

٤. یافته‌ها

بر اساس اطلاعات جمع‌آوری‌شده، ۷۵ درصد از جمعیت پاسخ‌دهندگان زن و ۲۵ درصد مرد بودند. همچنین، توزیع سنی پاسخ‌دهندگان، به صورت ۳۰ درصد زیر ۲۵ سال، ۳۲درصد بین ۲۶–۳۰ سال و مابقی بالای ۳۰ سال بود. از نظر وضعیت تأهل نیز، ۷۰ درصد پاسخ‌دهندگان مجرد و ۳۰ درصد آن‌ها متأهل بودند. از لحاظ مقطع تحصیلی نیز ۷۰ درصد پاسخ‌دهندگان دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد و ۳۰ درصد آن‌ها در مقطع دکتری مشغول به تحصیل بودند.

برای کشف ساختار رضایت تحصیلی دانشجویان، همهٔ عوامل تحت تحلیل عامل اکتشافی قرار گرفتند. اندازه‌گیری Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) کفایت نمونه‌برداری را برای تحلیل تأیید کرد (KMO= 0.765). همچنین نتایج آزمون بارتلت (Sig، 08/6239=2χ=00/0) نشان می‌دهند بین گویه‌ها همبستگی خوبی وجود دارد، از این رو ادامه و استفاده از سایر مراحل تحلیل عاملی جایز است (Table 5).

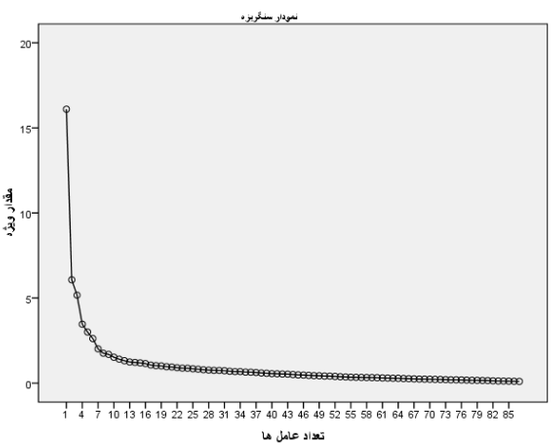
جدول ۵: نتایج آزمون بارتلت و KMO
Table5: Bartlett and KMO test results

		مقدار
مقدار کایزر - می یر و اوکلین (کفایت حجم نمونه)		۰/۷۶۵
آزمون کرویت بارتلت	مقدار کای اسکوآر (χ^2)	۶۲۳۹/۰۸
	درجه آزادی	۵۰۸
	سطح معناداری	۰/۰۰

در انجام تحلیل عاملی اکتشافی، گویه‌های سنجش رضایت تحصیلی دانشجویان با استفاده از تحلیل عامل‌های اصلی، در قالب ۱۰ عامل تقسیم‌بندی شدند. به گونه‌ای که حداکثر نقطهٔ

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

برش آن‌ها ۰,۴ و معیار کیزر برای مقادیر ویژهٔ آن‌ها بیشتر از ۱ باشد. بدین ترتیب، یک ساختار با ۱۰ عامل به عنوان بهترین تناسب برای داده‌ها به دست آمد که می‌تواند ۶۲,۵۲% از واریانس عوامل پژوهش را تبیین کند. نمودار سنگریزه به عنوان یک نمایش بصری، می‌تواند ساختار این ۱۰ عامل را نشان دهد (Fig1).

شکل ۱:نمودار سنگریزه: واریانس تبیین شده کل عامل‌های استخراجی
Fig1: Pebble diagram: explained variance of all extracted factors

محاسبهٔ میزان واریانس تجمعی برای عواملی که مقدار آن‌ها بیشتر از یک هستند، نشان خواهد داد که با انتخاب آن‌ها، در فرایند پردازش داده‌ها، اطلاعات زیادی از دست نخواهد رفت. بنابراین، عوامل استخراج شده باید بتوانند حداقل مقداری از واریانس عوامل پژوهش را تبیین کنند. یافته‌های جدول۶ نشان می‌دهد که واریانس تبیین شده توسط هر عامل می‌تواند از مقدار ۱۱,۲۳۴ تا ۶۲,۵۲۹ درصد از واریانس دیگر عوامل پژوهش را تبیین کنند (Table 6).

جدول ۶: مقادیر ویژه و واریانس عوامل پژوهش
Table6: Eigenvalues and variance of research factors

عوامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد واریانس تجمعی
۱	۱۹/۲۵۲	۱۳/۷۶۵	13.765
۲	۵/۵۹۸	۷/۶۹۳	21.458
۳	۵/۲۵۶	۶/۲۸۴	27.742
۴	۶/۰۱۵	۵/۹۹۷	33.739
۵	۶/۰۳۲	۶/۵۳۴	40.273
۶	۵/۸۴۰	۵/۴۵۶	45.729
۷	۵/۰۲۱	۵/۳۹۵	51.124
۸	۳/۳۸۲	۴/۰۴۳	55.167
۹	۲/۴۲۱	۳/۸۹۵	59.062
۱۰	۳/۰۷۳	۳/۴۶۷	62.529

برای شناسایی گویه‌های مربوط به هر عامل شناسایی شده از روش چرخش عاملی واریماکس استفاده شد. بنابراین هر گویه‌ای که بار عاملی بیشتری بر روی یک عامل داشت، به عنوان گویه‌های اصلی آن عامل به آن تعلق گرفت. پس از مشخص شدن عوامل ده گانه و گویه‌های متناظر با آن‌ها، عوامل به‌دست آمده نام‌گذاری شدند که عبارت هستند از: ویژگی فردی، روانشناختی، ادراکات، هوش عاطفی، خدمات آموزشی، خدمات غیرآموزشی، روانشناسی محیطی، اقتصادی و کارآفرینی، رشد فردی و فرهنگی– اجتماعی.

عوامل استخراج شده را می‌توان در سه بُعد کلی دانشجو، دانشگاه و دانش‌آموختگی طبقه‌بندی کرد که این طبقه‌بندی با مبانی نظری موجود در ادبیات تعاریف رضایت تحصیلی دانشجویان همخوانی دارد. با توجه به ملاحظات فوق‌الذکر، عوامل مؤثر بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری به شرح جدول ۷ می‌باشد (Table 7):

جدول ۷: عوامل و گویه‌های متناظر پژوهش
Table7: Corresponding factors and objects of the research

مفهوم	عامل	تعداد گویه‌های هر عامل	ابعاد
رضایت تحصیلی دانشجویان معماری	ویژگی‌های فردی	۱۵	دانشجو
	روانشناختی	۵	
	ادراکات	۳	
	هوش عاطفی	۵	
	خدمات آموزشی	۲۰	دانشگاه
	خدمات غیرآموزشی	۱۲	
	روانشناسی محیطی	۱۳	
	اقتصادی و کارآفرینی	۵	دانش‌آموختگی
	رشد فردی	۴	
	فرهنگی اجتماعی	۵	

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

در ادامه، مدل نهایی پژوهش که شامل ده عامل به دست آمده از تحلیل‌های عاملی اکتشافی بود، با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی مورد بررسی قرار گرفت. این کار برای تأیید ساختار عاملی به‌دست آمده و همچنین آزمون معناداری سهم هر یک از متغیرها در اندازه‌گیری عوامل صورت پذیرفت. در جدول زیر، مهم‌ترین پارامترهای اندازه‌گیری عوامل نشان داده شده‌اند (Table8).

براساس جدول ۸، ضرایب استاندارد در تمامی مؤلفه‌ها و بُعدها بزرگتر از ۰/۴ بوده (به‌جز عامل اقتصادی- کارآفرینی) و همچنین مقادیر t بزرگتر از ۱/۹۶ است. بنابراین، اعتبار سازهٔ مقیاس رضایت تحصیلی دانشجویان تأیید می‌شود.

میانگین استخراج شده با AVE برای بُعد دانشگاهی ۰/۵۰، بُعد دانشجویان ۰/۶۶، بُعد دانش آموختگی۰/۵۱ و رضایت تحصیلی ۰/۶۹ به‌دست آمد. میانگین نمرات تمامی عوامل مؤثر بر رضایت تحصیلی دانشجویان از میانگین فرضی (۳) جدول، بالاتر است. از این‌رو، می‌توان استنباط کرد که این عوامل در رضایت تحصیلی دانشجویان بیشتر از حد متوسط بوده‌اند. این یافته نشان می‌دهد که به طور کلی، دانشجویان معماری دانشگاه هنر اسلامی تبریز از سطح رضایت تحصیلی بالایی برخوردار هستند. همچنین نتایج برازش مدل حاصل از تحلیل عاملی، نشان داد که مدل از شاخص‌های برازندگی مناسب و قابل قبولی برخوردار است (Table 9).

جدول ۸: مقادیر بار عاملی و مقادیر معناداری شاخص‌های مقیاس رضایت تحصیلی دانشجویان
Table8: Factor load values and significant values of student academic satisfaction scale indicators

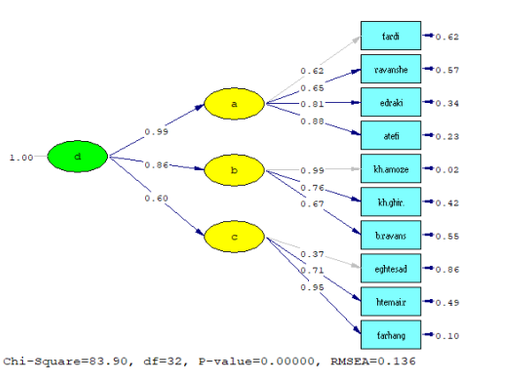
بُعد	عوامل	میانگین	انحراف استاندارد	ضرایب استاندارد	مقدار t	میانگین واریانس AVE	سطح معناداری
دانشجویی	ویژگی‌های فردی	۳/۵۶	۰/۴۱۳	۰/۶۲	–	۰/۵۰	P<0/05
	روانشناختی	۴/۱۷	۰/۵۹۷	۰/۶۵	۵/۱۴		P<0/05
	ادراکات	۴/۱۹	۰/۷۷۴	۰/۸۱	۶/۰۱		P<0/05
	هوش عاطفی	۴/۰۲	۰/۷۲۶	۰/۸۸	۶/۳۱		P<0/05
دانشگاهی	خدمات آموزشی	۳/۰۰	۰/۴۳۳	۰/۹۹	–	۰/۶۶	P<0/05
	خدمات غیرآموزشی	۳/۰۸	۰/۵۶۴	۰/۷۶	۹/۵۰		P<0/05
	روانشناسی محیطی	۳/۳۹	۰/۴۸۴	۰/۶۷	۷/۷۳		P<0/05
بعد دانش آموختگی	اقتصادی و کارآفرینی	۳/۵۶	۰/۶۱۶	۰/۳۷	–	۰/۵۱	P<0/05
	رشد فردی	۴/۱۸	۰/۷۰۱	۰/۷۱	۳/۳۵		P<0/05
	فرهنگی اجتماعی	۴/۲۴	۰/۷۴۴	۰/۹۵	۳/۲۹		P<0/05
رضایت تحصیلی	بعد دانشجو	۳/۹۸	۰/۵۲۱	۰/۹۹	۵/۷۴	۰/۶۹	P<0/05
	بعد دانشگاه	۳/۰۸	۰/۴۹۲	۰/۸۶	۸/۵۳		P<0/05
	بعد دانش آموختگی	۳/۹۹	۰/۵۴۸	۰/۶۰	۲/۹۰		P<0/05

جدول ۹:شاخص‌های برازش مدل برون‌داد
Table9: Fit indices of the output model

شاخص‌ها	X^2	df	X^2/df	GFI	NFI	CFI	IFI	RMSEA	P
			۳<	۸<	۸>	۸>	۸<	۸> RMSEA	۰/۰۵>p
مدل نهایی	۷۰/۰۵	۳۰	۲/۳۳	۰/۸۶	۰/۹۲	۰/۹۵	۰/۹۵	۰/۰۶۵	۰/۰۰۰

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

نتایج حاصل از مدل نهایی (Fig2) نشان می‌دهند که بین متغیرهای عوامل ده‌گانه با رضایت تحصیلی دانشجویان معماری، رابطهٔ معناداری وجود دارد. در بُعد دانشجویی، عامل هوش عاطفی با بار عاملی ۰/۸۸ رتبهٔ اول را به خود اختصاص داده است و بیشتر از سایر عوامل بُعد دانشجویی، بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری تأثیرگذار است. عامل ادراکات با بار عاملی ۰/۸۱ در رتبهٔ دوم قرار دارد و همچنین ویژگی‌های روانشناسی با بار عاملی ۰/۶۵ و ویژگی‌های فردی با بار عاملی ۰/۶۲ در رتبه‌های بعدی قرار دارند. بنابراین، بین رضایت تحصیلی دانشجویان معماری و عوامل چهارگانه آن در بُعد دانشجویی، رابطهٔ معناداری وجود دارد. در بُعد دانشگاهی، عامل خدمات آموزشی با بار عاملی ۰/۹۹ بیشترین تاثیرگذاری را بر رضایت تحصیلی دانشجویان نشان می‌دهد. خدمات غیرآموزشی با بار عاملی ۰/۷۶ و رونشناسی محیطی با بار عاملی ۰/۶۷ نیز به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار دارند. این امر رابطهٔ مثبت و معنادار بین عوامل بُعد دانشگاهی را با رضایت تحصیلی دانشجویان معماری نشان می‌دهد. در بُعد دانش‌آموختگی عوامل فرهنگی– اجتماعی با بار عاملی ۰/۹۵ بیشترین تأثیر را بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری از خود نشان می‌دهد. عامل رشد فردی با بار عاملی ۰/۷۱ نیز بر رابطهٔ معنادار تأکید دارد. در این بُعد، عامل اقتصادی– کارآفرینی با بار عاملی ۰/۳۷ نشان دهندهٔ رابطه معنادار و نه چندان قوی‌ای در تبیین رضایت تحصیلی دانشجویان معماری است.

شکل ۲: مدل ساختاری عوامل مؤثر بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری (خروجی نرم افزار)

Fig2: Structural model of factors affecting the academic satisfaction of architecture students (software output)

بر اساس نتایج تحلیل عاملی، خدمات آموزشی، مهمترین و مؤثرترین عامل در رضایت تحصیلی دانشجویان معماری است و بار عاملی آن نزدیک به ۱ ارزیابی شده است که از ارتباط و تأثیرگذاری مثبت، مستقیم و کامل خدمات آموزشی بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری حکایت دارد. این امر، همراستا با تحقیقات صورت گرفته در خصوص اهمیت و تأثیر خدمات آموزشی در ایجاد رضایت تحصیلی در دانشجویان است (Ali et al., 2016; Kalenskaya et al., 2013; Kara et al., 2016; Teeroovengadum et al., 2019). تحقیقاتی که نشان می‌دهند رضایت تحصیلی دانشجویان از خدمات و امکانات آموزشی دانشگاه‌ها تأثیر میپذیرد. بررسی مدل تحلیلی نشان می‌دهد در عامل خدمات دانشگاهی به ترتیب: علاقه‌مندی استادان به حضور در کلاس، حمایت استادان از دانشجویان، ارتباط مؤثر دانشجویان با اعضای هیئت علمی و به رسمیت شناختن مشارکت دانشجویان درآموزش، توسط استادان بیشترین تأثیر را بر رضایت دانشجویان معماری دارند. این امر، بر نقش مهم استادان و مشارکت دانشجویان در کلاس، برای ایجاد رضایت تحصیلی دانشجویان تأکید می‌کند. این عوامل، هم‌راستا با تحقیقات پیشین (Rashidi & Moghadam, 2014)، خاطر نشان می‌کنند که کیفیت ارتباط استادان با دانشجویان، بیشتر از سایر عوامل آموزشی مانند: برنامه درسی، شیوه تدیس و امکانات آموزشی بر رضایت دانشجویان تأثیرگذار است. این مسئله، مسئولان و استادان دانشگاه‌های معماری را با مسئولیت بزرگی روبه‌رو می‌کند و ضمن تأکید بر نقش برجسته استادان معماری، وظیفه خطیری را بر دوش آن‌ها برای افزایش سطح رضایت تحصیلی در دانشجویان می‌گذارد. این نتایج، هم‌سو با نتایج صورت گرفته در زمینهٔ تأثیر استادان بر رضایت تحصیلی دانشجویان در سایر رشته‌های تحصیلی است و نشان می‌دهد در رشته معماری نیز، مانند سایر رشته‌های دانشگاهی، استادان نقش بسزایی در رضایت تحصیلی دانشجویان دارند. اما می‌توان به ناهم‌سویی نتایج مورد نظر با تحقیق مارتیروسیان (۲۰۱۵) اشاره کرد که در آن اشاره میکند ارتباطی منفی بین سبک‌های تدریس استادان و دستیاران آموزش عالی با رضایت دانشجویان وجود دارد (Martirosyan, 2015).

عامل فرهنگی–اجتماعی، دومین عامل تأثیرگذار بر رضایت

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

تحصیلی دانشجویان معماری در بعد دانش‌آموختگی است که نشان دهندهٔ ارتباط مستقیم و مؤثر آن در ایجاد رضایت تحصیلی در دانشجویان معماری است. در این عامل، به ترتیب رضایت از تجربهٔ تحصیلی، بیشترین تأثیر را بر رضایت تحصیلی دانشجویان می‌گذارد. نتیجهٔ پژوهش حاضر با مطالعات گارسیا (۲۰۰۹) و راموس و همکاران (۲۰۱۵) هم‌سو است و بر نقش تجربهٔ زیسته بر رضایت تحصیلی تأکید دارد. بدین صورت که با افزایش کیفیت تجربهٔ زیسته میزان رضایت تحصیلی دانشجویان معماری نیز افزایش می‌یابد (Garcia-Aracil, 2009; Helfenstein & Batista Neis, 2020). ایجاد شبکه‌های اجتماعی نیز از جمله عواملی است که در بُعد فرهنگی -اجتماعی تأثیر زیادی بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری دارد. این امر، اهمیت ارتباطات اجتماعی را در ایجاد رضایت تحصیلی دانشجویان مورد تأکید قرار می‌دهد (Weerasinghe, Lalitha and Fernando, 2017). این نتایج، هم‌سو با نتایج تحقیقات پیشین کوشکین و همکارانش (۲۰۱۷) بوده، و نظرات آن‌ها در خصوص تأثیر فعالیت‌های اجتماعی دانشجویان در دانشگاه بر رضایت تحصیلی آن‌ها را مورد تأیید قرار می‌دهد. این مقاله، تأثیر رویدادهای بزرگ در زندگی دانشجویی را بر دیدگاه‌های بیان شده توسط دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مشخص می‌کند و پیشنهاد می‌نماید تا تعاملات میان دانشگاه و دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی نیز بهبود یابد (Koshkin et al., 2017). همچنین در همین راستا کریستو و همکاران (۲۰۱۸)، به بررسی استراتژی‌های بین‌المللی به کار گرفته در مؤسسات آموزش عالی بریتانیا و تأثیر آن بر رضایتمندی دانشجویان پرداخته‌اند. تجزیه و تحلیل داده‌ها حاکی از وجود شکافی پنهان میان دانشگاه و متقاضیان بین‌المللی است که ریشه در تفاوت‌های فرهنگی میان آن‌ها دارد (Christou & Fragouli, 2018). بنابراین، دانشکده‌های معماری نیاز دارند تا در بعد فرهنگی–اجتماعی فعالیت‌های خود را گسترش دهند و در ارتباط با خارج از دانشگاه و ایجاد ارتباطات مناسب میان جامعه و دانشگاه بیشتر کوشش کنند (Glyphis, 2001). این امر، زمینه آشنایی دانشجویان با حوزه فعالیت‌های خارج از دانشگاه را مهیا می‌کند و با ایجاد مهارت و دانش لازم برای ورود به اجتماع، میزان رضایت از تحصیل را در دانشجویان معماری افزایش می‌دهد.

عوامل هوش عاطفی و ادراکات، به ترتیب بیشترین بار عاملی و بیشترین تأثیر را بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری در بُعد دانشجویی به خود اختصاص داده‌اند. این عوامل بر اهمیت توجه به بُعد عاطفی دانشجویان توسط دانشکده‌های معماری نسبت به ویژگی‌های دیگر بُعد دانشجویی یعنی: ویژگی‌های جسمی، روحی و روانشناختی در کسب رضایت تحصیلی، تأکید دارد. به عنوان مثال می‌توان به تحقیقات بی‌شماری اشاره کرد که تأثیر جنسیت بر رشته تحصیلی را مورد تأکید فراوان قرارداده بودند ولی طبق نتایج حاصل از این تحقیق، نقش جنسیت در میزان رضایت تحصیلی دانشجویان معماری، به مقدار کم ارزیابی شده است و این امر هم‌راستا با مطالعهٔ آراسته و همکارش (۱۳۹۱) است که خاطر نشان کرد جنسیت تأثیری در میزان رضایت تحصیلی ندارد. بر خلاف یافته‌های پژوهش‌های پیشین که رابطه مستقیم بین سن و رضایت تحصیلی را نشان می‌دهند (Araste and Baniasadi 2014) در این پژوهش، عامل سن تأثیر معناداری بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری نداشت. با توجه به این نکته، اهمیت توجه به هوش عاطفی در رضایت تحصیلی دانشجویان معماری بیش از پیش آشکار می‌شود. این امر می‌تواند از ویژگی‌های فرهنگی–هنری موجود در معماری نشأت گرفته باشد. در نتیجه، در دانشکده‌های معماری باید تدابیری بیندیشند تا با تقویت این عامل، بر رضایتمندی دانشجویان بیفزایند. مسئولان دانشگاهی می‌توانند با شناسایی ویژگی‌هایی که منجر به افزایش رضایت دانشجویان معماری می‌شود، در فرآیند پذیرش و آموزش دانشجویان، به تقویت این ویژگی‌ها و رفع مشکلات احتمالی اقدام کنند.

طبق نتایج، عامل اقتصادی– کارآفرینی در بُعد دانش‌آموختگی، کم تأثیرترین عامل در میان تمام عوامل رضایت تحصیلی در میان دانشجویان معماری است. این نتایج با طرحی که به بررسی اقدامات دانشگاه‌های ایتالیا در جهت افزایش کارآفرینی برای افزایش رضایت تحصیلی دانشجویان پرداخته بود، ناهم‌سو است (Petruzzellis & D'Uggento, 2006, p. 349). این امر، می‌تواند از چند جهت، مهم و نیازمند بررسی باشد. سیاست‌های آموزشی دانشگاه، میزان تمرکز دانشگاه‌های معماری بر مسائل اقتصادی در دوره آموزشی، اهدافی که دانشجویان در دانشگاه برای رسیدن به آن تربیت می‌شوند، برنامه درسی و میزان

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

تأکیدی که برای آموزش مسائل اقتصادی و کارآفرینی در آن لحاظ شده است، همگی از مواردی هستند که می‌تواند بر این عامل تأثیرگذار باشد. با توجه به بررسی‌های صورت گرفته در برنامه درسی معماری، واحدهایی که به صورت مستقیم به مسئلهٔ اقتصادی و کارآفرینی اشاره کند، لحاظ نشده است. همچنین سیاست‌گذاری‌های دانشکده‌های معماری بیشتر به تولید دانشجویان خلاق در امر طراحی تمرکز دارد. این عوامل سبب می‌شود، نگرش و دانش لازم برای مسائل اقتصادی در دانشجویان شکل نگیرد و آن‌ها در دوران دانش‌آموختگی و ورود به عرصهٔ فعالیت اقتصادی، خودکارآمدی لازم برای خود اشتغالی را نداشته باشند.

۵. نتیجه گیری

مطالعهٔ حاضر با هدف تبیین و ارزیابی عوامل اختصاصی رضایت تحصیلی دانشجویان معماری با استفاده از مدل‌یابی معادلات ساختاری انجام شد. نتایج نهایی نشان دادند که عوامل عام رضایت تحصیلی دانشجویان از تأثیر یکسان بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری برخوردار نیستند.

با توجه نقش محوری آموزش و نحوهٔ ارزشیابی آن در تمامی مقاطع تحصیلی، این پژوهش با هدف یافتن عوامل اختصاصی تأثیرگذار بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری، به بررسی جامع ادبیات نظری مفهوم رضایت تحصیلی دانشجویان پرداخت و عوامل مؤثر در رضایت تحصیلی از طریق مطالعات مبانی نظری و تحقیقات پیشین استخراج شد. روند مطالعات حوزهٔ رضایت تحصیلی در تحقیقات پیشین، از تمرکز بر روی چند ویژگی، به سمت گردآوری تعداد زیادی از عوامل تأثیرگذار سوق یافته است. اما باید خاطر نشان کرد همان‌گونه که کمبود تعداد عوامل، در ارزیابی‌ها مشکل‌ساز است، تعدد عوامل نیز نمی‌تواند دقت نظر کافی را در مطالعات ایجاد کند. طبق یافته‌های پژوهش مشخص شد که عوامل عام رضایت تحصیلی نمی‌توانند به طور کامل نیازهای رشته‌های مختلف دانشگاهی را مشخص کنند. این امر، بر تعدد عوامل مؤثر بر رضایت تحصیلی، و لزوم توجه به ویژگی‌های خاص هر رشته در ایجاد رضایت در دانشجویان آن تاکید می‌کند.

بر اساس نتایج نهایی مستخرج از مدل ساختاری (Fig2)، مشاهده می‌شود که در بین ابعاد سه‌گانه، بیشترین تأثیر بر رضایت تحصیلی دانشجویان، مربوط به بُعد دانشجویی است. پس از آن، ابعاد دانشگاه و دانش‌آموختگی به ترتیب در جایگاه‌های بعدی قرار دارند. این امر، اهمیت توجه به ویژگی‌های فردی دانشجویان در تحقق رضایت تحصیلی را تأکید می‌کند. همچنین بر اساس نتایج تحلیل آماری، بارهای عاملی همه عوامل رضایت تحصیلی به‌جز عامل اقتصادی–کارآفرینی (۰/۳۷)، عددی بالای ۰/۶ است که این امر از تأثیر همهٔ عوامل عام رضایت تحصیلی به‌جز عامل اقتصادی–کارآفرینی، بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری حکایت می‌کند. این در حالی است که برخلاف اهمیت و تأثیرگذاری بیشتر بعد دانشجویی، نتایج نشان می‌دهند که مهمترین عوامل تأثیرگذار در رضایت تحصیلی دانشجویان در مرتبهٔ اول، خدمات آموزشی در بُعد دانشگاه و سپس عامل فرهنگی–اجتماعی در بُعد دانش‌آموختگی است.

بداعت و تازگی پژوهش حاضر در تعیین عوامل مؤثر بر رضایت تحصیلی دانشجویان در رشته معماری و تبیین مدل اختصاصی رضایت تحصیلی برای آن‌ها است. از آنجایی که رشته‌های دانشگاهی با توجه به ویژگی‌های خاص خود، طیف مخصوصی از دانشجویان، با شرایط روحی و جسمی خاص را به خود جلب می‌کند و این دانشجویان دارای نقاط اشتراک با یکدیگر و نقاط تفاوت و تمایز با دانشجویان سایر رشته‌ها می‌باشند، بنابراین بر اهمیت و لزوم توجه به بُعد دانشجویی تأکید می‌شود. درکنار تفاوت در عوامل و ویژگی‌های شخصی، نوع خدمات دانشگاهی نیز بر حسب نوع رشتهٔ دانشجویان متفاوت است. این امر سبب می‌شود برخی رشته‌ها به خدمات آموزشی و کمک آموزشی خاصی نیازمند باشند که در رشته‌های دیگر موردنیاز نیست. بنابراین میزان رضایت تحصیلی دانشجویان از خدمات دانشگاهی نیز به اقتضائات و نیازهای رشته مانند: نیاز به کارگاه، اردوهای درسی و علمی و آزمایشگاه‌های مجهز بستگی دارد. بنابراین، اهمیت بعد دانشگاه در رضایت تحصیلی دانشجویان بیش از پیش نمایان می‌شود. از طرفی با توجه به حوزهٔ فعالیت کاری متفاوت رشته‌های دانشگاهی، انتظارات و درخواست‌های دانشجویان پس از دانش‌آموختگی در هر رشته، متفاوت است. برخی رشته‌ها بنابه شرایط موجود به راحتی می‌توانند زمینه‌های تحقق انتظارات دانشجویان را در دوران دانش‌آموختگی برآورده کنند. نیازهای دیگر دوران

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

دانش‌آموختگی مانند: نیاز به رشد فردی و مسائل فرهنگی- اجتماعی، وجود دارند که در فرایند آموزش دانشگاهی بیشتر رشته‌ها به گونه‌های متفاوت بدان‌ها پرداخته می‌شود و تأثیر متفاوتی بر رضایت تحصیلی دانشجویان می‌گذارند. این امر نیز بر اهمیت حوزه دانش‌آموختگی بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری تأکید می‌ورزد.

همانگونه که شناسایی عواملی با تأثیرات مستقیم و مثبت می‌تواند در سیاست‌گذاری‌های دانشگاه‌های معماری مورد استفاده قرار گیرد، عواملی که تأثیر کم یا منفی بر رضایت تحصیلی دانشجویان معماری دارند، نیز به نوبهٔ خود می‌توانند مهم باشند. این عوامل می‌توانند مورد بررسی قرار گیرند تا بتوان مشخص کرد چرا و به چه دلیل بر دانشجویان معماری تأثیر مستقیمی ندارند. این امر با آسیب‌شناسی درست، می‌تواند سبب بهبود شرایط و بهتر شدن عملکرد دانشگاه و در نهایت افزایش رضایت تحصیلی دانشجویان معماری شود. با توجه به نتایج پژوهش، توصیه می‌شود در گام بعدی، به تبیین مدلی برای پیش‌بینی عوامل مؤثر بر رضایت تحصیلی دانشجویان پرداخت. زیرا اطلاعات حاصل از این مدل، بر توصیف گذشته و حال دلالت دارد ولی برای تدوین سیاست‌های جدید و مؤثر نیاز است تا به پیش‌بینی عوامل مؤثر در آینده پرداخته شود و با نگاهی رو به جلو نسبت به تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری‌های آینده گام برداشته شود. همچنین توصیه می‌شود مسئولان و پژوهشگران رشته‌های مختلف نیز نسبت به تدقیق معیارهای رضایت تحصیلی دانشجویان در رشته‌های مختلف دانشگاهی و اختصاصی کردن عوامل رضایت تحصیلی اقدام کنند.

سپاسگزاری

این مقاله، مستخرج از طرح پژوهشی با عنوان " تبیین مدل پیش‌بینی و ارزیابی عوامل مؤثر بر رضایت تحصیلی دانشجویان با استفاده از ابزار هوش مصنوعی، نمونهٔ موردی: دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه هنر اسلامی تبریز "است، که با حمایت مالی دانشگاه هنر اسلامی تبریز انجام گرفته است.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان در گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها مشارکت داشته‌اند. همه نویسندگان نسخه نهایی را خوانده و تأیید کرده‌اند.

تضاد منافع،حمایت مالی

این مقاله قبلاً برای هیچ یک از نشریات داخلی و یا خارجی ارسال و یا در هیچ یک ازآن ها چاپ نشده است.

دسترسی به داده‌ها و مواد

مجموعه داده‌های مورد استفاده و تحلیل شده در طول پژوهش حاضر از طریق درخواست منطقی از نویسنده مسئول قابل دسترسی هستند.

منابع

References

Arasteh, Hamidreza, and Ahmad BaniAsadi. 2014. "Evaluation of the academic satisfaction of the students of the first master's course in the study of education." Two quarterly studies of educational planning of the first year, number two: 5-27 [in Persian].

Arasti, Zahra, Mansoreh Kiani Falavarjani, and Narges Imanipour. 2012. "A Study of Teaching Methods in Entrepreneurship Education for Graduate Students." Higher Education Studies Vol. 2, No. 1: 1-9. doi:10.5539/hes. v2n1p2 [in Persian].

Asosega, Killian Asampana, and Wahab Abdul Iddrisu. 2022. "Comparing Bayesian and Maximum Likelihood Methods in Structural Equation Modelling of University Student Satisfaction: An Empirical Analysis." Education Research International 12. doi:10.1155/2022/3665669.

Petruzzellis, Luca, and Angela Maria D'Uggento. 2006. "Student satisfaction and quality of service in Italian universities." Managing Service Quality 16(4): 349-364.

Sarchemi, H, and H Shahriheravi. 2015. "Psychology of educational environments." The First Annual Conference of Architecture, Urban Planning and Urban Management [in Persian].

Soto, Cristina, and Eric Deemer. 2018. "Communal Goals, Campus Racial Climate Perceptions, and Cultural Differences in Perceived Academic Satisfaction." The Career Development Quarterly 66 (1).

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

Cassel, C, and F Eklo. 2001. "Modelling customer satisfaction and loyalty on aggregate levels – experience from the ECSI pilot study." :307.

Christou, E, and m Sigala. 2002. "Conceptualising the measurement of service quality and." TQM performance for hotels: the HOSTQUAL model", Acta Touristica 14(2): 140-169.

Christou, E, and m Sigala. 2002. "Conceptualising the measurement of service quality and TQM performance for hotels: the HOSTQUAL model." Acta Touristica 14(2): 140-169.

Christou, P, and E Fragouli. 2018. "Internationalization strategy of British Higher Education Institutions and student satisfaction." International Journal of Higher Education Management 4(2).

Clinton, A, and T Wellington. 2013. "A Theoretical Framework of Users Satisfaction/ Dec. 17-18, 2013) page 48." Dissatisfaction Theories and Models in 2nd International Conference on Arts, Behavioural Sciences and Economics Issues (ICABSEI'2013). Pattaya (Thailand. 48.

Dadras, M, Z Khoran, M Yousefi, and H Faraji Dehsorkhi. 2017. "Evaluating the quality of university services from the perspective of students: A comparison of engineering faculties of a comprehensive university and an industrial university in Tehran." Iranian Journal of Engineering 19 (74): 129-149 [in Persian].

Daniel, Dawit, Getachew Liben, and Ashenafi Adugna. 2017. "Assessment of Students' Satisfaction: A Case Study of Dire Dawa University, Ethiopia." Journal of Education and Practice 8:4: 111-120.

Douglas, J, A Douglas, and B Barnes. 2006. "Measuring student satisfaction at a UK university." Quality Assurance in Education 251-267.

Ekinci, Y. 2004. ""An investigation of the determinants of customer satisfaction"." Tourism Analysis 8: 197-203.

Elliott, K, and D Shin. 2002. "Student satisfaction: an alternative approach to assessing this Important Concept." Journal of Higher Education Policy and Management 97-109:.

Elliott, K, and M Healy. 2001. "Key factors influencing student satisfaction related to recruitment and retention." Journal of Marketing for Higher Education 1-11:.

Weerasinghe, IM Salinda, R Lalitha, and S Fernando. 2017. "Students' Satisfaction in Higher Education Literature Review." American Journal of Educational Research Vol. 5, No. 5: 533-539. doi:10.12691/education-5-5-9.

Ahmadi, sare, and razia sheikh aleslami. 1390. ""Study of the relationship between emotional intelligence and academic achievement with mediation of education satisfaction." Journal of Educational Psychology Studies 13: 1-20 [in Persian].

Alemu, A M, and J Cordier. 2017. "Factors influencing international student satisfaction in Korean universities." International Journal of Educational Development, 57: 54–64.

Alnusairat, Saba, Duaa Al Maani, and Amer Al-Jokhadar. 2021. "Architecture students' satisfaction with and perceptions of online design studios during COVID-19 lockdown: the case of Jordan universities." International Journal of Architectural Research 15: 219-236.

Alvis, H, and M Rapaso. 2006. "Conceptual model of Student Satisfaction in Higher Education." Total Quality Management and Business Excellence 17(9): 1261-1278.

Bean, J, and N Vesper. 1994. "Gender differences in college student satisfaction. Presented at the Annual." Annual Meeting of the Assciation for the study of higher education 10-13.

Beidakhti, Amin, j Jafari, and S Nowruzi. 2013. "The effect of social capital on academic satisfaction." Bi-Quarterly Journal of Educational Planning Studies 2(3): 107-138.

Betz, E, J M Menn, and J Klingensmith. 1970. "An Investigation of one aspect of college unrest: College student satisfaction. The measurement and analysis of college student satisfaction." Presented at the American Personal and Guidance Association Convention at New Orleans22-26 :.

Bonitz, V S, L M Larson, and P L Armstrong. 2010. "Interests, self-efficacy, and choice goals: An experimental manipulation." Journal of Vocational Behavior 76: 223-233.

Butt, B Z, and K Ur Rehman. 2010. "A study examining the student's satisfaction in higher education." Procedia-Social and Behavioral Sciences 2(2): 5446–5450.

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

relationship between environmental factors satisfaction and students' academic success. Scientific Journal of Education Technology, Volume 14 Number 3,." 14(3): 533-540 [in Persian].

Khansari, Z, and P Nilforoshan. 2020. "Relationship between career path mission and academic satisfaction: The mediating role of decision-making self-efficacy and career path adaptation and the moderating role of degree." Knowledge and Research inApplied Psychology 79: 101-116 [in Persian].

Kinicki, A F, X McKee-Ryan, and K Schriesheim. 2002. "Assessing the Construct Validity of the Job Descriptive Index: A Review and Meta-Analysis." Journal of Applied Psychology Vol. 87 ,No. 1: 14-32.

Koshkin, A P, I M Rassoli, and A V Novikov. 2017. "Monitoring social media: student's satisfaction with university administration activities." Education and Information Technologies 22(5): 2499-2522

Lent, R W. 2004. "Toward a unifying theoretical and practical perspective on well-being and psychosocial adjustment." Journal of Counseling Psychology 51: 482-509.

lent, R w, D singley, H B sheu, J A schmidt, and L C schmit. 2007. "relation of social-cognitive factore to academic satisfaction in engineering student." journal of career assessment 1: 87-97.

Lin, C S, S Wu, and R J Tsai. 2005. "Integrating perceived playfulness into expectation-confirmation modelfor web portal context." Information and Management. doi:10.1016/j.im.2004.04.003.

Lin, H H, Y S Wang, and L K Chang. 2011. "Consumer responses to online retailer's service recovery after a service failure: A perspective of justice theory." Managing Service Quality 21(5)511-534 :. doi:10.1108/09604521111159807.

Martirosyan, N. 2015. "An examination of factors contributing to student satisfaction in Armenian higher education." International Journal of Educational Management 29(2): 177-191.

Moafvand, Z, F Zanganeh, and M Ghahremani. 2018. "Assessment of the quality of educational life of students of Shahid Beheshti University." Journal of Educational Measurement and Evaluation Studies 7(17): 57-78 [in Persian].

Moro, Eqido, & J Panades. 2010. "An analysis of Ferdoushi, Ahmed, Sirirat Kiatpathomchai, Sutonya Thongrak, And Mahbubur Rahman. 2020. "Assessing Students' Satisfaction In Public Universities In Bangladesh: An Empirical Study." The Journal Of Asian Finance, Economics And Business 7(8): 323–332.

Garcia-Aracil, A. 2009. "European graduates' level of satisfaction with higher education." Higher Education 57(1): 1.

Gbadosami, and De Jager. 2010. "Specific remedy for specific problems: measuring service quality in south Africanhigher education." Higher Education 251-267:.

Gorgi mahlebani, M, and M sadeghi. 2019. "Survey of the level of satisfaction of graduate students of architecture trends in comparison with students of the top 5 universities of architecture in Iran." Bi-Quarterly Journal of Architectural Thought 6: 10-25 [in Persian].

Hanssen, T E, and G Solvoll. 2015. "The importance of university facilities for student satisfaction at a Norwegian University." Facilities 33(13/14): 744-759.

Hanssen, T.E.S, and G Solvoll. 2015. "The Importance of University Facilities for Student Satisfaction at a Norwegian University, Facilities, Facilities." 33(13/14).

Helfenstein, Aline Cristina, and Douglas Fernando Batista Neis. 2020. "Evaluation of Academic Satisfaction of Graduates from the Ji-Paraná Campus of the Federal University of Rondônia." Vol. 11, No. 4: 52-66.

Iacobucci, d, k Grayson, and an Ostrom. 1994. "The calculus of service quality and customer satisfaction: theoretical and empirical differentiation and integration in Service Marketing and Management." Advances 5: 1-40.

Jarvis, P. 2007. "The Theory and Practice of Teaching." British Journal of Educational Technology 38: 179–180.

Johnston, R, and D Lyth. 1991. ""Implementing the integration of customer expectations and operational capabilities." Service Quality: Multidisciplinary and Multinational Perspectives170-190 :.

jokar, B, and M Rahimi. 2004. "The effect of family communication patterns on happiness in a group of high school students in Shiraz." Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology 376-384.

keshmiri, H, and KH Sajjadi. 2010. "Investigating the

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

e-learning effectiveness in tourism andhospitality education." Journal of Hospitality & Tourism Education 16(2): 11-21.

Soria, k M, M J Stebleton, and R L Huesman Jr. 2013. "Class counts: Exploring differences in academic and social integration between working-class and middle/ upper-class students at large, public research universities. 15(2), 215-242." Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice 15(2): 215-242.

Tandilashvili, Nino. 2019. "Factors Influencing Student Satisfaction in Higher Education. The Case of a Georgian State University." RAIS Conference Proceedings 39-54.

Wach, F.-Sophie, Julia Karbach, Stephanie Ruffing, Roland Brünken, and Frank M. Spinath. 2016. "University Students' Satisfaction with their Academic Studies: Personality and Motivation Matter." Front. Psychol 7:55. doi:10.3389/fpsyg.2016.00055.

Walter, Cicero Eduardo, Cláudia Miranda Veloso, and Manuel Au-Yong Oliveira. 2020. "Measuring the Degree of Academic Satisfaction the Case of a Brazilian National Institute." education sciences 266: 1-11. doi:10.3390/educsci10100266.

Wilkins, S, and M Stephans Balakrishnan. 2013. "Assessing student satisfaction in transnational higher education." International Journal of Educational Management 27(2): 13-156.

Willem, A, M Buelens, and I D Jonghe. 2007. "Impact of Organizational Structure on Nurses' Job Satisfaction." International Journal of Nursing Studies 44: 1011–1020.

Yusoff, H, F McLeay, and H Woodruffe-Burton. 2015. "Dimensions driving business student satisfaction in higher education." Quality Assurance in Education 23(1): 86- 104.

احمدی، ساره، و شیخ الاسلامی، راضیه. ۱۳۹۰. "بررسی رابطه هوش عاطفی و پیشرفت تحصیلی با واسطه گری رضایت از تحصیل". مطالعات روانشناسی تربیتی، ۸(۱۳)، ۱-۲۰.

آراسته، حمیدرضا و احمد بنی‌اسدی. ۱۳۹۱. "بررسی رضایت‌مندی تحصیلی دانشجویان اولین دوره کارشناسی ارشد آموزش مطالعه موردی." دو فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی آموزشی سال اول شماره دوم: ۵-۲۷.

آراستی، زهرا، منصوره کیانی فلاورجانی و نرگس ایمانی‌پور. ۱۳۹۱. student satisfaction: full-Time vs. part-time." Students Social Indicators Research 96(2): 363-378.

Mukhtar, U, S Anwar, U Ahmed, and M a Baloch. 2015. "Factors effecting the service quality of public and private sector universities comparatively: an empirical investigation." Arts, Science & Commerce132-142 :.

Nadya, Nabila Aufa. 2020. "The efect of experiential experiantial marketing on customer loyalty: the role of customer satisfaction as a mediator." Journal of Business Studies and Management Review (JBSMR) 4(1): 27-33.

Navarro, M M, M P Iglesias, and P R Torres. 2005. "A new management element for universities: satisfaction with the offered courses." International Journal of Educational Management 19(6): 505-526.

Newman, J, and K Pargament. 1990. "The role of religion in the problem-solving process." Review of Religious Research 31: 390-404.

Oliveira, M.A Y, R Gonçalves, J Martins, and F Branco. 2018. "The social impact of technology on millennials and consequences for higher education and leadership." Telemat. Inform 35: 954–963.

Parasuraman, A, and V Zeithaml. 1991. ""Refinement and reassessment of the SERVQUAL scale"," Journal of Retailing.

Pennington, C R, E A Bates, L K Kaye, and L T Bolam. 2018. "Transitioning in higher education: an exploration of psychological and contextual factors affecting student satisfaction." Journal of Further and Higher Education 42(5): 596-607.

Petruzzellis, L, A D'Uggento, and S Romanazzi. 2006. "Student satisfaction and quality of service in Italian universities." Managing Service Quality: 349-364.

Rai, R K. 2013. Customer Relationship Management: Concept and Cases. Delhi: PHI Learning Private Limited.

Salehi, R, and M Badiee. 2015. "Investigating the relationship between spiritual health and performance, students' academic satisfaction and motivation." The Second National Conference on Psychology and Educational Sciences of Islamic Azad University,Shadegan Branch. Shadegan: 140-144 [in Persian].

Sigala, M. 2004. "Investigating the factors determining

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

«بررسی روش‌های تدریس در آموزش کارآفرینی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی». مطالعات آموزش عالی جلد. ۲، شماره ۱: ۱-۹. doi:10.5539/hes. v2n1p2

خوانساری، زهرا و پریسا نیلفروشان". ۱۳۹۹. رابطهٔ رسالت مسیر شغلی با رضایت تحصیلی: نقش میانجی خودکارآمدی تصمیم‌گیری و انطباق‌پذیری مسیر شغلی و نقش تعدیل‌گری مقطع تحصلی." دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی سال بیست و یکم شماره ۷۹ : ۱۰۱-۱۱۶

دادرس، محمد، زهرا خوران، مجید یوسفی و حاتم فرجی ده‌سرخی. ۱۳۹۶. "ارزیابی کیفیت خدمات دانشگاهی از منظر دانشجویان: مقایسه دانشکده‌های فنی مهندسی یک دانشگاه جامع و یک دانشگاه صنعتی در تهران." فصلنامه آموزشی مهندسی ایران ۱۹(۷۴): ۱۲۹-۱۴۹.

سرچمی، هاشم و شهری هروی، حسین. ۱۳۹۴. «روانشناسی محیط‌های آموزشی». اولین همایش سالانه معماری، شهرسازی و مدیریت شهری.

صالحی، رضوان و میترا بدیعی. ۱۳۹۴. "بررسی رابطه سلامت معنوی و عملکرد، رضایت و اشتیاق تحصیلی دانشجویان." دومین کنفرانس ملی روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شادگان. شادگان: ۱۴۰-۱۴۴.

کشمیری، هادی و خاطره سجادی. ۱۳۹۹. "بررسی ارتباط رضایت از عوامل محیطی با موفقیت تحصیلی دانشجویان." نشریه علمی فناوری آموزش جلد ۱۴ شماره ۳: ۵۳۳-۵۴۰.

گرجی مهلبانی، یوسف و نگار صادقی. ۱۳۹۸. « بررسی سطح رضایتمندی دانشجویان تحصیلات تکمیلی گرایش‌های معماری در قیاس با دانشجویان ۵دانشگاه برتر معماری ایران» دوفصلنامه اندیشه معماری (۶): ۱۱۰-۱۲۵.

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]

This page is intentionally rendered without text

این صفحه آگاهانه بدون متن ارائه شده است

[DOI: 10.61186/ciauj.9.2.67]